

*Werkgelegenheid in de fiscale sector: heeft het  
fiscaal beleid enig invloed?*



(Bron: <http://vimeo.com/62594872>)

Naam: Ilyas El-Bouhassani  
Studentnummer: 331598  
Begeleider: Dr. H. Vrijburg

Gouda, juli 2013

# Inhoudsopgave

	<b>Blz.</b>
<b>Hoofdstuk 1 - Inleiding</b>	<b>5</b>
1.1. Het fiscale debat	5
1.2. Doel	5
1.3. Onderzoeksvraag	6
1.4. Afbakening	6
1.5. Onderzoeksopzet	6
<b>Hoofdstuk 2 - Fiscale debat</b>	<b>7</b>
2.1. Inleiding	7
2.2. Factoren van een goed fiscaal vestigingsklimaat	8
2.2.1. Strategieën	9
2.2.2. De meetbare factoren	9
2.3. Vennootschapsbelastingtarief	10
2.3.1. Inleiding	10
2.3.2. A race to the bottom?	10
2.3.2.1. Foreign direct investment (FDI)	11
2.3.3. Kwantitatieve data EU-27	11
2.4. Verdragennetwerk	13
2.4.1. Inleiding	13
2.4.2. Belang van de verdragen	13
2.4.3. OESO-Modelverdrag	13
2.4.3.1. Vestigingsplaats	13
2.4.3.1.1. Substance	14
2.4.3.2. Heffingsbevoegdheid over inkomen	14
2.4.4. Kwantitatieve data EU-lidstaten EU-27	15
2.5. Deelnemingsvrijstelling	15
2.5.1. Inleiding	15

2.5.2. Beginselen deelnemingsvrijstelling	16
2.5.3. Deelnemingsverrekening	16
2.5.4. Kwantitatieve analyse	17
2.6. Bronheffingen	18
2.6.1. Inleiding	18
2.6.2. Dividendbegrip	18
2.6.2.1. Het dividendbegrip	18
2.6.2.2. Gerechtigde	18
2.6.3. Interest	19
2.6.4. Royalty's	20
2.6.5. Kwantitatieve analyse	20
2.7. Deelconclusie	22
2.7.1. Conclusie	22
2.7.2. Samenvattende statistieken	23
<b>Hoofdstuk 3 – Werkgelegenheid</b>	<b>24</b>
3.1 Inleiding	24
3.2 De sectoren	24
3.2.1 Juridische sector	24
3.2.2 Juridische- & accountancy sector	25
3.2.3 Belastingadviessector	26
3.3 De grootte van de lidstaten	26
3.3.1 BBP	26
3.3.2 De beroepsbevolking	27
3.3.3 De bevolking	27
3.4 Relatieve grootte van de sectoren	27
3.5 Deelconclusie	29
3.5.1 Conclusie	29
3.5.2 Samenvattende statistieken	30

<b>Hoofdstuk 4 – Analyse</b>	<b>31</b>
4.1. Inleiding	31
4.2. Correlatiematrix	31
4.3. Regressieanalyse	32
4.3.1. Inleiding	32
4.3.2. Analyse belastingadviessector	33
4.3.3. Analyse juridisch en juridische- & accounting sector	34
4.4. Conclusie	35
<b>Hoofdstuk 5 – Conclusie</b>	<b>36</b>
5.1. Inleiding	36
5.2. Samenvatting	36
5.2.1. Fiscaal beleid	36
5.2.2. Werkgelegenheid	36
5.2.3. Analyse	37
5.3. Antwoord probleemstelling	37
<b>Literatuurlijst</b>	<b>38</b>

# Hoofdstuk 1 - Inleiding

## 1.1. Het fiscale debat

“Het belangrijkste fiscale debat sinds eeuwen”, zo noemde PVV kamerlid Van Vliet het debat ging over de vraag of Nederland een belastingparadijs is. Verschillende partijen in de Tweede Kamer is in deze discussie een duidelijke mening toegedaan. Nederland is volgens de PVV geen belastingparadijs. Als het aan deze partij ligt mag Nederland ook niet zo genoemd worden. De GL-fractie is bij monde van de heer Klaver een andere mening toegedaan. De heer Klaver stelt dat Nederland wel degelijk een belastingparadijs is voor multinationale ondernemingen. De PvdA wacht graag op nadere cijfers van de Stichting Economisch Onderzoek (SEO). Het CDA stelt dat er via Nederland € 850 miljard aan belasting wordt ontweken. De partij is voorts van mening dat de regering maatregelen moet nemen die internationaal belasting ontwijken via Nederland moeilijker maken.<sup>1</sup>

Wereldwijd zijn journalisten<sup>2</sup>, politici, academici<sup>3</sup> en organisaties als de OESO<sup>4</sup> bezig om de praktijk van de internationale belastingontwijking in kaart te brengen. Grote namen als Google, Starbucks en Apple ontwijken door fiscale constructies via Nederland, Ierland en een tropisch belastingparadijs de belastingheffing.<sup>5</sup>

De reden van mijn keuze voor dit onderwerp is mijn behoefte een actueel en maatschappelijk relevant onderzoek te doen. Heden ten dage wordt er, mede vanwege de financiële en budgettaire crisis, veel aandacht besteed aan de ontwijking en de ontduiking van belastingheffing door met name multinationale ondernemingen en vermogende particulieren. Ik heb deze berichtgeving nauwlettend in de gaten gehouden. Opvallend is dat er meerdere partijen profiteren van het belastingontwijkende gedrag van multinationale ondernemingen. Behalve de bedrijven zelf, profiteren ook landen waar de bedrijven hun kapitaal naar toe brengen.

## 1.2. Doel

Dit onderzoek richt zich op een ander aspect dan tot op heden in de media is belicht. Deze berichten hebben zich voornamelijk toegespitst op kapitaal. De vragen die werden beantwoord zijn: waar vestigt de kapitaalbezitter zich, waar wordt het kapitaal geïnvesteerd, waar is het kapitaal ondergebracht of waar rendeert het kapitaal.<sup>6</sup>

In dit onderzoek zal ik proberen te achterhalen of er een verband is tussen het fiscaal beleid en de werkgelegenheid in de sectoren die zich met internationaal belastingheffing bezighouden. Dit onderzoek zal zich toespitsen op de juridische-, de accountancy- en de fiscale sector.

Naast het feit dat ik dit onderwerp zelf interessant vind, kan dit onderzoek ook beleidsrelevant zijn. Wanneer een eventueel verband tussen het fiscaal beleid en de werkgelegenheid aan de hand van dit onderzoek wordt aangetoond, kan hier door beleidsbepalers rekening mee worden

---

<sup>1</sup> Verslag Tweede Kamer, 23 januari 2013, debat omtrent belastingverdragen.

<sup>2</sup> Siem Eikelenboom van het Financiële Dagblad heeft topic genaamd 'Belastingroute Nederland', waarbij overzichtelijk nieuws wordt geplaatst over belastingontwijking door multinationale ondernemingen.

<sup>3</sup> A.C.G.A.C. de Graaf, 'Excessieve gedragingen en internationaal fiscaal beleid', NDFR 2013-44

<sup>4</sup> T. Mulder en S. Eikelenboom, 'Oeso bezorgd over taks-erosie', Financiële dagblad 13 februari 2013

<sup>5</sup> G.T.K. Meussen, 'Fiscale ethiek in opmars', NTFR 2013-210

<sup>6</sup> A.C.G.A.C. de Graaf, 'Excessieve gedragingen en internationaal fiscaal beleid', NDFR 2013-44

gehouden. Als bij de aanpassing van het fiscaal beleid, naast financiële belangen, ook banen op het spel staan, dan dient dit gevolg in overweging te worden genomen bij het nemen van een besluit omtrent de wijziging van het fiscaal beleid.

Middels dit onderzoek hoop ik primair de vraag te kunnen beantwoorden of er een verband is tussen de werkgelegenheid en het fiscaal beleid. Secundair hoop ik ook te kunnen voorspellen of de verandering van het fiscaal beleid invloed zal hebben op de werkgelegenheid.

### 1.3. Onderzoeksvraag

Gedurende dit onderzoek zal de volgende onderzoeksvraag centraal staan:

***Is er een verband tussen het fiscaal beleid en het aantal mensen dat werkzaam is in de juridische-, accountancy- en fiscale sector?***

Om antwoord te kunnen geven op deze vraag is een aantal deelvragen opgesteld:

1. Welke meetbare kenmerken van fiscaal beleid zijn gerelateerd aan internationale belastingontwijking?
2. Hoe groot is de sector die zich bezig houdt met internationale belastingontwijking in de verschillende Europese lidstaten?
3. Is er een statistisch verband tussen het fiscaal beleid en de werkgelegenheid?

### 1.4. Afbakening

Gedurende dit onderzoek zal ik me bezig houden met de invloeden van het fiscaal beleid op de werkgelegenheid op Europees vlak. Hierbij zullen de lidstaten die op 1 januari 2013 lid waren van de Europese Unie worden bestudeerd. Een land als Kroatië, dat per 1 juli 2013 lid is geworden van de Europese Unie, zal dus niet worden besproken.

### 1.5. Onderzoeksopzet

Dit onderzoek zal ik zo goed mogelijk proberen uit te voeren aan de hand van de statistische data. Er zal zo veel mogelijk worden gewerkt met data verzameld door organisaties als de OESO, Eurostat, de Wereldbank, UNCTAD en de IBFD.

In hoofdstuk 2 zal aandacht worden besteed aan de data met betrekking tot het fiscaal beleid. Zowel de juridische als de kwantitatieve aspecten zullen hierbij naar voren komen. Eerst zullen de juridische aspecten worden behandeld. Er zal onder andere worden ingegaan op de vraag waarom de desbetreffende factor van belang is voor internationale belastingontwijking. Het kwantitatieve gedeelte zal bestaan uit de weergave van de aanwezigheid van de factor in een bepaald land.

In hoofdstuk 3 zal worden gekeken naar het aantal mensen dat werkzaam is in de sectoren die zich bezig houden met internationale belastingheffing.

In hoofdstuk 4 komen de hoofdstukken 2 en 3 bij elkaar. In de vorm van een regressieanalyse zal worden bekeken of het fiscaal beleid invloed heeft op de werkgelegenheid in een land.

## Hoofdstuk 2 - Fiscaal beleid

### 2.1. Inleiding

Jaarlijks laten multinationale ondernemingen miljarden dollars vanwege fiscale redenen de wereld rondstromen.<sup>7</sup> Mede vanwege de mobiliteit van kapitaal hebben multinationale ondernemingen de mogelijkheid om hun winsten op een zodanige manier te laten stromen zodat deze zo laag mogelijk worden belast. Deze praktijk heeft tot gevolg gehad dat staten (waaronder op Europees niveau) met elkaar zijn gaan concurreren om dit kapitaal naar zich toe te trekken.<sup>8</sup> In hun concurrentiestrijd om multinationale ondernemingen te faciliteren, voorzien staten in fiscaal voordelige faciliteiten.

Na de rol van Nederland op het vlak van internationale belastingontwijking te hebben onderzocht, publiceerde het Holland Financial Centre (HFC) op 11 maart 2013 een rapport met daarin de resultaten van een onderzoek verricht door Stichting Economisch Onderzoek (SEO). Het onderzoek had als doel om *“onafhankelijk en gedetailleerd inzicht te geven in aard, omvang, economisch belang, risico's en werking van de 'overige financiële instellingen' sector in en vanuit Nederland”*. Deze overige financiële instellingen, in de volksmond beter bekend als 'brievenbusmaatschappijen', worden mede gebruikt door multinationale ondernemingen om op internationaal niveau belasting te ontwijken. Dit rapport presenteerde de volgende resultaten: *“totale dividend-, rente-, en royaltystromen in Nederland bedroegen in 2010 in totaal ongeveer 153 miljard euro (inkomend) en 125 miljard euro (uitgaand). Daarvan is ca. 65% dividend, 25% rente en 10% royalty's. De voordelen voor Nederland behelzen (directe en indirecte) werkgelegenheid van ongeveer 8.800 tot 13.000 fte en een financieel voordeel van ongeveer 3 tot 3,4 miljard euro per jaar bestaande uit belastingen, loonkosten en ingekochte diensten.”*<sup>9</sup> Dit rapport is echter niet zonder kritiek gebleven.<sup>10</sup>

Een interessante vraag die hierbij opkomt, is welke factoren van het fiscaal beleid bijdragen aan het aantrekken van dit kapitaal. Dit hoofdstuk zal zich dan ook toeleggen op de volgende (deel)vraag:

#### ***Welke meetbare kenmerken van fiscaal beleid zijn gerelateerd aan internationale belastingontwijking?***

Bij de beantwoording van deze vraag zullen in paragraaf 2.2. eerst de meetbare kenmerken worden geïdentificeerd. Vervolgens komt in paragraaf 2.3. het vennootschapsbelastingtarief (hierna: 'vpb-tarief') aan de orde. In paragraaf 2.4. zal worden gekeken naar de rol van belastingverdragen. In paragraaf 2.5. zal de deelnemingsvrijstelling de revue passeren. In paragraaf 2.6. komen de bronheffingen aan de orde, er wordt gekeken naar de rol van belastingheffing op royalty's, dividend en interest. Tot slot zal in paragraaf 2.7. een (deel)conclusie volgen.

---

<sup>7</sup> M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf, A.J.A. Stevens, 'Zembla-uitzending 'Nederland belastingparadijs' nader beschouwd', MBB 2011-02.

<sup>8</sup> MvT, Kamerstukken II 2004/05, 29 767, nr. 3.

<sup>9</sup> M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor en P. Risseeuw, 'Uit de schaduw van het bankwezen', Stichting Economisch Onderzoek, 2013-31 (opdrachtgever Holland Financial Centre).

<sup>10</sup> G. de Groot en S. Eikelenboom, 'De Nederlandse Staat verdient een stuk minder aan brievenbusfirma's dan SEO Economisch Onderzoek vorige week in een rapport stelde', Financieel Dagblad 22-06-13.

## 2.2. Factoren van een goed fiscaal vestigingsklimaat

Er zijn verschillende fiscale factoren die een land aantrekkelijk maken voor multinationale ondernemingen om zich er te vestigen. Met name de landen in het Caribisch gebied als Bermuda, de Maagdeneilanden en de Bahama's staan er om bekend multinationale ondernemingen zeer gunstige fiscale voordelen te verstrekken. Het kenmerkende voordeel van deze juridische territoria is het lage vpb-tarief. Internationale winsten worden in deze landen meestal tegen een tarief van 0% belast. Een ander voordeel is dat deze landen, door middel van het bankgeheim, een hoge mate van privacy verschaffen.<sup>11</sup>

Naast een laag vpb-tarief en een bankgeheim zijn er ook andere factoren die een land fiscaal aantrekkelijk maken. Uit de resultaten van het rapport van het HFC is gebleken dat ook door Nederland, vanwege fiscale redenen, miljarden euro's stromen. Nederland heeft echter andere kenmerken die haar aantrekkelijk maken bij multinationale ondernemingen.

Nederland heeft bijvoorbeeld een hoog aantal gesloten en in werking zijnde belastingverdragen. Daarnaast kent Nederland, krachtens art. 13 Wet VPB 1969, de deelnemingsvrijstelling. De deelnemingsvrijstelling zorgt ervoor dat voordelen uit een deelneming (minimaal 5 procent aandelenbezit) niet worden belast.<sup>12</sup> Verder kent Nederland Advance Pricing Agreements (APA) en Advance Tax Rulings (ATR). Vanwege deze Rulings en Agreements kan van te voren in overeenstemming met de belastingdienst zekerheid worden verkregen over bepaalde fiscale maatregelen.<sup>13</sup> Dit schept bij de onderneming zekerheid met betrekking tot bijvoorbeeld het substancevereiste.<sup>14</sup> Tot slot worden royalty's krachtens art. 8c Wet VPB 1969 niet belast. Daarnaast kent Nederland een verrekenbare dividendbelasting van 15%. Nederland kent geen bronheffing op interest.<sup>15</sup>

### 2.2.1. Strategieën

Wanneer een multinationale onderneming besluit om haar belasting te ontwijken in de staat waar eigenlijk de winst wordt behaald, kunnen er, volgens De Graaf, drie planningsstrategieën worden onderscheiden:<sup>16</sup>

- 1) **Winstverschuivingsstrategie:** hierbij worden de functies van de operationele dochter geminimaliseerd. Daarnaast wordt het benodigde kapitaal en de te lopen risico's onder gebracht bij laag belaste zustermaatschappijen. Als gevolg van deze constructie wordt het inkomen in de bronstaat geminimaliseerd.
- 2) **Grondslaguthollingsstrategie:** hierbij wordt kapitaal verstrekt aan de operationele dochter door laag belaste concernmaatschappijen. Vergoedingen die de dochter moet betalen zullen worden aangemerkt als kosten en dus aftrekbaar zijn van de winst die de operationele dochter maakt. Er zal dus minder grondslag over blijven om over te heffen.

---

<sup>11</sup> David Leigh, 'Leaks reveal secrets of the rich who hide cash offshore', The Guardian 03-04-2013.

<sup>12</sup> M. van Dijk, F. Weyzig en R. Murphy, 'The Netherlands: A Tax Haven?', SOMO 2006 en J.N. Bouwman, *Wegwijs in de Vennootschapsbelasting*, Den Haag: SDU Uitgevers 2012.

<sup>13</sup> A.C.G.A.C. de Graaf, P. Kavelaars en A.J.A. Stevens, *Internationaal belastingrecht, Fiscale studiereeks*, Deventer: Kluwer 2012, p. 195.

<sup>14</sup> Nota Tweede Kamer, 25 juni 2012.

<sup>15</sup> A.C.G.A.C. de Graaf, P. Kavelaars en A.J.A. Stevens, *Internationaal belastingrecht, Fiscale studiereeks*, Deventer: Kluwer 2012, p. 195.

<sup>16</sup> A.C.G.A.C. de Graaf, 'Excessieve gedragingen en internationaal fiscaal beleid', NDFR 2013-44.



- 3) **belastinguitstel c.q. -afstel:** het fiscaal aankleden van de laag belaste 'passieve' dochtermaatschappijen tot 'actieve' met als doel belastinguitstel c.q. -afstel in de vestigingsstaat van de tophoudster van de multinational.

### 2.2.2. De meetbare factoren

De kenmerken van fiscaal beleid die zijn gerelateerd aan internationale belastingontwijking zijn onder andere het vpb-tarief, het bankgeheim, de deelnemingsvrijstelling, het verdragennetwerk, het ATP/ATR beleid en de bronheffingen zijn.

In het verloop van dit onderzoek zal, voor het bepalen van het fiscaal beleid, slechts rekening worden gehouden met de volgende factoren: het vpb-tarief (paragraaf 2.3), het verdragennetwerk (paragraaf 2.4), de deelnemingsvrijstelling (paragraaf 2.5) en de bronheffingen (paragraaf 2.6).

## 2.3. Vennootschapsbelastingtarief

### 2.3.1. Inleiding

Zoals in de vorige paragraaf naar voren is gekomen, is het vpb-tarief één van de meetbare kenmerken van fiscaal beleid dat is gerelateerd aan internationale belastingontwijking. Internationale belastingontwijking wordt met name mogelijk gemaakt door de mobiliteit van kapitaal.<sup>17</sup> Een manier om dit kapitaal aan te trekken is de verlaging van het vpb-tarief. Een verlaging van het vpb-tarief is tevens een middel geweest voor Europese lidstaten om zich bij de multinationale ondernemingen in de kijker te spelen als gunstig vestigingsklimaat.<sup>18</sup>

### 2.3.2. A race to the bottom?

In de literatuur is veel geschreven over de vraag hoe het belastingtarief zich verhoudt met de stijgende kapitaalmobiliteit. In de literatuur van de belastingconcurrentie komt naar voren dat een stijging van de kapitaalmobiliteit hand in hand kan gaan met de verlaging van de vpb-tarieven.<sup>19</sup> Deze theorie is de afgelopen jaren bevestigd. Zo heeft Nederland in het verleden mede op basis van deze concurrentie besloten om haar vpb-tarief te verlagen. De regering merkte dat er in de Europese Unie sprake was van een dalende trend met betrekking tot dit tarief. Omringende landen hadden namelijk plannen om het tarief te verlagen. Daarbij onderkende de Nederlandse regering dat het vpb-tarief een belangrijke factor voor de aantrekkelijkheid van het vestigingsklimaat is. De regering en de Tweede Kamer waren bang dat Nederland minder in trek zou raken als vestigings- en investeringsland, als niet gereageerd zou worden op de buitenlandse ontwikkelingen.<sup>20</sup>

In een onderzoek uit 2006 heeft ook de DNB op empirische gronden geconcludeerd dat de stijging van de kapitaalmobiliteit resulteert in een neerwaartse spiraal van het vpb-tarief.

Een voor dit onderzoek belangrijkere vraag is of de verlaging van het vpb-tarief ook leidt tot de aantrekking van kapitaal. Deze vraag geeft namelijk antwoord op de vraag of de hoogte van het

---

<sup>17</sup> H. Garretsen en J. Peeters, 'Capital Mobility, Agglomeration and Corporate Tax Rates: Is the Race to the Bottom for Real?', CESifo Economic Studies, 2006-53.

<sup>18</sup> MvT, Kamerstukken II 2004/05, 29 767, nr. 3, p. 9.

<sup>19</sup> M.P. Devereux, 'Prospects for co-ordination of corporate taxation and the taxation of interest income in the EU: a comment' Fiscal Studies; Jun 1999 20, 2.

<sup>20</sup> MvT, Kamerstukken II 2004/05, 29 767, nr. 3, p. 9.

vpb-tarief door multinationale ondernemingen als een reden wordt gezien om gebruik van te maken bij het ontwijken van belastingheffing.

Uit verschillende empirische studies blijkt dat bovenstaande vraag bevestigend beantwoord dient te worden. Er zijn verschillende empirische studies geweest naar de relatie tussen het vpb-tarief en de FDI (foreign direct investment).<sup>21</sup> Deze studies hebben laten zien dat er een negatief verband is tussen het effectieve vpb-tarief en de hoogte van de FDI in een land. Er is geconstateerd dat een hogere FDI instroom veroorzaakt kan worden door het verlagen van het vpb-tarief. In een meta-analyse van deze studies hebben De Mooij en Ederveen in 2001 gesteld dat een daling van 1% van het belastingtarief leidt tot een stijging van de FDI van 3.3%.<sup>22</sup> Uit onderzoek blijkt dat belastingparadijzen een disproportioneel groot gedeelte van de FDI's naar zich toetrekken.<sup>23</sup>

### 2.3.2.1. Foreign direct investment (FDI)

Onder FDI wordt verstaan een investering voor de lange termijn waarbij de buitenlandse investeerder controle uitoefent op een vennootschap in een land, niet zijnde zijn eigen land.<sup>24</sup> FDI impliceert dat de investeerder significante invloed uitoefent op het management van die vennootschap. De investering bestaat uit alle transacties tussen de vennootschappen en met gelieerde derden. De FDI flows bestaan uit kapitaal dat ter beschikking is gesteld door een buitenlandse investeerder, of kapitaal dat is ontvangen via een investeringsmaatschappij dat beschikbaar is gesteld door de investeerder. FDI kent drie vormen:

- ✦ **Equity capital:** deze vorm doet zich voor als een investeerder aandelen in een onderneming koopt uit een land niet zijnde het land waar de investeerder woont of is gevestigd.
- ✦ **Reinvested earnings:** deze vorm bestaat uit het aandeel van de directe investeerder in de winst die niet als dividend door de dochterondernemingen wordt uitgekeerd. Deze winsten worden vervolgens herbelegd.
- ✦ **Intra-company loans (of intra-company debt transactions):** deze vorm bestaan uit zowel korte termijn leningen als lange termijn leningen tussen de directe investeerder en de verbonden maatschappijen.

### 2.3.3. Kwantitatieve data EU-27

Nadat duidelijk is geworden dat het vpb-tarief een groot effect heeft op kapitaalinstroom en dat kapitaalmobiliteit een effect heeft op het vpb-tarief is het nu zaak om te kijken hoe het zit met de tarieven binnen de EU-27.

In grafiek 1 wordt duidelijk dat de wettelijke tarieven die de verschillende lidstaten hanteren behoorlijk uit elkaar lopen. Zo hanteren landen als Bulgarije en Cyprus het laagste tarief van 10% en hanteert Malta het hoogste tarief van 35%.

---

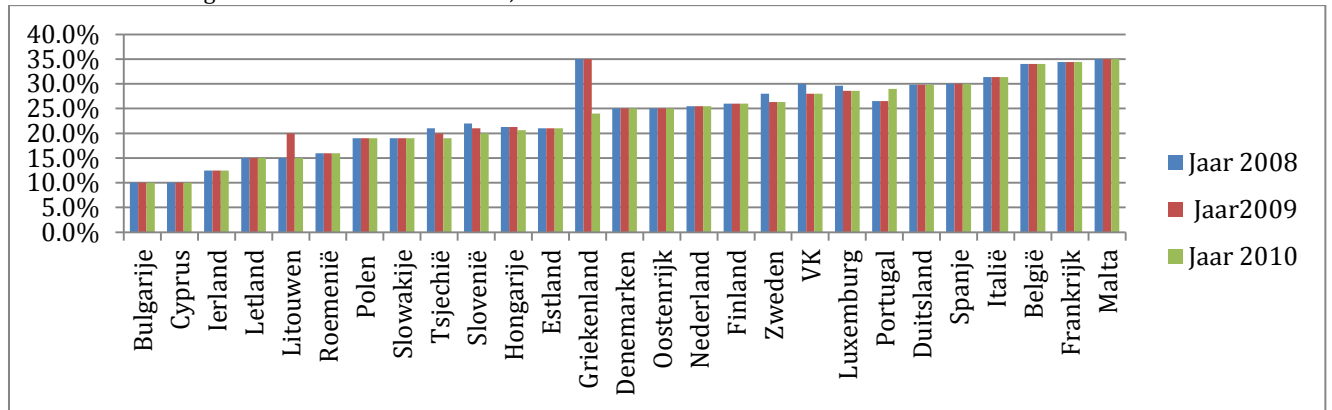
<sup>21</sup> H. Garretsen en J. Peeters, 'Capital Mobility, Agglomeration and Corporate Tax Rates: Is the Race to the Bottom for Real?', CESifo Economic Studies, Vol. 53, 2/20

<sup>22</sup> Mooij, R., de and S. Ederveen, "Taxation and Foreign Direct Investment: A Synthesis of Empirical Research", CPB Discussion Paper, 2001-003

<sup>23</sup> D. Dharmapala, 'What problems and opportunities are created by tax havens?', Oxford Review of Economic Policy, 2008-24-4.

<sup>24</sup> H. Garretsen en J. Peeters, 'Capital Mobility, Agglomeration and Corporate Tax Rates: Is the Race to the Bottom for Real?', CESifo Economic Studies, Vol. 53, 2/20

**Grafiek 1:** belastingtarieven in de EU-27 in 2008, 2009 en 2010<sup>25</sup>



**Opmerking 1:** De tarieven gelden voor binnenlands belastingplichtigen, er is niet dermate diep in de materie gedoken dat rekening is gehouden met eventuele tariefsverlagingen voor buitenlandse winsten.

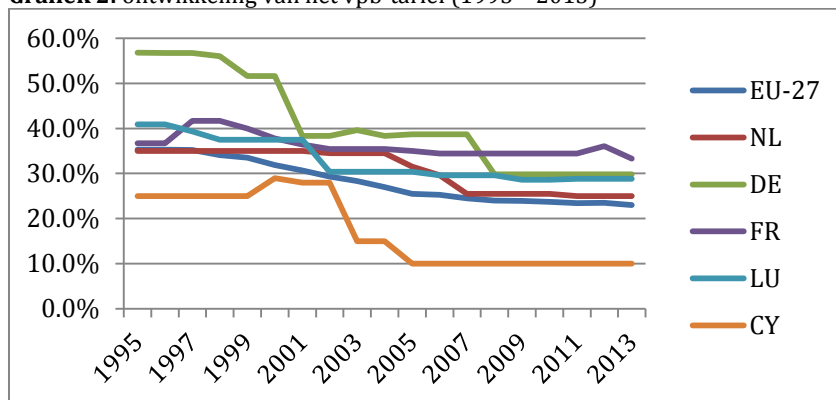
**Opmerking 2:** De belastingtarieven behelzen het marginale toptarief. Er is hierbij geen rekening gehouden met eventuele tariefopstapjes zoals Nederland dit kent in art. 22 Wet VPB 1969.

In grafiek 2 is te zien hoe de vpb-tarieven zich in de periode van 1994 t/m 2013 in een aantal EU-lidstaten en voor de EU-27 als geheel hebben ontwikkeld. Er is een duidelijke daling te zien. Voor deze daling is een aantal redenen. Ten eerste hebben de overheden de tarieven verlaagd, omdat tegelijkertijd de heffingsgrondslag is verbreed.<sup>26</sup> Meer inkomsten vallen hiermee onder de belastbare winst. Ten tweede is er sprake van een ‘race to the bottom’, zoals hierboven is beschreven.

Wat verder opvalt in grafiek 2 is dat de daling zich vanaf 2007 nauwelijks heeft doorgezet. De daling heeft zich hier gestabiliseerd. Een reden hiervoor zou kunnen zijn dat de financiële crisis en de daarop volgende Eurocrisis ervoor hebben gezorgd dat landen vanwege budgettaire redenen hun tarieven niet verder konden verlagen.

Verder dient te worden opgemerkt dat de tariefsverlaging niet door alle EU-lidstaten is doorgevoerd. Zo heeft bijvoorbeeld Malta sinds 1995 haar vpb-tarief niet gewijzigd. Ook Frankrijk heeft niet veel aan het vpb-tarief gesleuteld.<sup>27</sup>

**Grafiek 2:** ontwikkeling van het vpb-tarief (1995 – 2013)<sup>28</sup>



<sup>25</sup> Taxation trends in the European Union 2013: data for the EU member states, Iceland and Norway, Eurostat 2013

<sup>26</sup> H. Garretsen en J. Peeters, ‘Capital Mobility, Agglomeration and Corporate Tax Rates: Is the Race to the Bottom for Real?’, CESifo Economic Studies, Vol. 53, 2/20

<sup>27</sup> Taxation trends in the European Union 2013: data for the EU member states, Iceland and Norway, Eurostat 2013

<sup>28</sup> Taxation trends in the European Union 2013: data for the EU member states, Iceland and Norway, Eurostat 2013

## 2.4. Verdragennetwerk

### 2.4.1. Inleiding

Het tweede meetbare kenmerk van fiscaal beleid dat gerelateerd is aan internationale belastingontwijking is het verdragennetwerk. Deze bilaterale verdragen zijn bedoeld om de heffing van dubbele belasting te voorkomen. Er worden verdragen gesloten voor verschillende soorten belastingen. Veruit de meeste verdragen zijn echter op het gebied van 'Income' en 'Income and Capital'. Deze paragraaf beperkt zich dan ook tot dit type verdragen.

### 2.4.2. Belang van de verdragen

Wanneer bedrijven de ambitie hebben om internationaal te handelen, komen ze al snel in aanraking met het belastingstelsel van de landen waarin ze economische activiteiten (willen) ontplooiën. Het kan zich voordoen dat verschillende landen belasting willen heffen over dezelfde winst (economische dubbele heffing) bij dezelfde onderneming (juridische dubbele heffing). Deze dubbele belasting heeft een schadelijk effect op de internationale handel en het grensoverschrijdende vervoer van productiefactoren.<sup>29</sup>

Vanwege de behoefte dit obstakel weg te nemen en de internationale handel zodoende niet te remmen, heeft de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) standaardmodellen van belastingverdragen ontwikkeld die dit obstakel wegnemen. Door deze verdragen worden problemen die opkomen met betrekking tot dubbele belasting opgelost. In de verdragen wordt namelijk afgesproken welk land waarover mag heffen.

Deze belastingverdragen zijn in afgelopen jaren heel erg populair. Telling vanuit data van de IMF heeft laten zien dat er in 2008 wereldwijd ongeveer 2300 belastingverdragen in werking waren. Verder hebben de belastingverdragen een enorme impuls op de wederzijdse investeringen die tussen landen worden gedaan. Vanuit data van het IMF is gedestilleerd dat na het afsluiten van een dergelijk verdrag de investment flows tussen de landen kan stijgen met 48,53%.<sup>30</sup>

### 2.4.3. OESO-Modelverdrag

De verdragen ter voorkoming van dubbele belasting zijn gebaseerd op het OESO-Modelverdrag (hierna: 'Modelverdrag'). Het Modelverdrag heeft een standaardindeling die bestaat uit zeven hoofdstukken. In deze paragraaf zal worden ingezoomd op de voor de belastingontwijking relevante hoofdstukken.

#### 2.4.3.1. Vestigingsplaats

In art. 1 Modelverdrag<sup>31</sup> is bepaald dat natuurlijke personen die wonen en rechtspersonen die zijn gevestigd in één van de contractspartijen zijn onderworpen aan de werking van het verdrag. Verder bepaalt art. 4 Modelverdrag wat precies met 'wonen' en 'vestiging' wordt bedoeld. Het eerste lid van dit artikel luidt:

---

<sup>29</sup> Tax database, tax treaties, OECD.

<sup>30</sup> B. R. Parikh, P. Jain en R. W. Spahr, The Impact of Double Taxation Treaties on Cross Border Equity Flows, Valuations and Cost of Capital, Department of Finance, Insurance and Real Estate, Fogelman College of Business and Economics University of Memphis, Memphis, 8-3-2011.

<sup>31</sup> OESO-Modelverdrag 2010.

*“For the purposes of this Convention, the term “resident of a Contracting State” means any person who, under the laws of that State, is liable to tax therein by reason of his domicile, residence, place of management or any other criterion of a similar nature, and also includes that State and any political subdivision or local authority thereof”<sup>32</sup>.*

Uit dit artikel volgt dat een contractspartij op vier gronden kan bepalen of een persoon wel of niet is onderworpen aan de belastingwetgeving van dat land. Het land kan volgens dit artikel de persoon tot de belastingheffing betrekken op basis van woonplaats, verblijfplaats, verblijfplaats van het management en andere criteria met dezelfde strekking. In het commentaar op art. 4 Modelverdrag worden deze criteria nader toegelicht.

#### **2.4.3.1.1. Substance**

Reeds is duidelijk geworden dat een vennootschap krachtens art. 1 jo. art. 4 Modelverdrag in een land moet zijn gevestigd, als die vennootschap gebruik wil maken van de belastingverdragen die door dat land zijn gesloten.

De vraag die deze regeling oproept is wanneer een vennootschap in een bepaald land is gevestigd. In Nederland is het mogelijk voor bedrijven die geen werknemers in dienst hebben of andere activa (behalve deelnemingen) op de balans hebben staan om gebruik te maken van voordelige regelingen die het Nederlands fiscale stelsel kent. Aangezien het niet ingewikkeld is om met een zogenaamde brievenbusmaatschappij (een maatschappij zonder enige reële economische activiteiten) gebruik te maken van het fiscale stelsel van een willekeurige staat, wordt multinationale ondernemingen de mogelijkheid geboden om te ‘shoppen’. Door het opzetten van dergelijke maatschappijen kunnen deze bedrijven bepaalde winsten op de fiscaal meest gunstige manier laten stromen.<sup>33</sup>

#### **2.4.3.2. Heffingsbevoegdheid over inkomen**

In het derde hoofdstuk van het Modelverdrag wordt bepaald welke staat heffingsbevoegd is met betrekking tot verschillende soorten inkomen. Art. 7 Modelverdrag bepaalt dat de winst van een rechtspersoon slechts belastbaar is in het land waar deze rechtspersoon is gevestigd. Echter, wanneer een rechtspersoon een vaste inrichting heeft in een ander land, dan is dat andere land heffingsbevoegd over de winst die toekomt aan die vaste inrichting. Precies in dit hoofdstuk zit het belang van de belastingverdragen. Door onderling te regelen welk land bevoegd is te heffen over een bepaalde winst, wordt voorkomen dat winst dubbel wordt belast.<sup>34</sup>

Art. 10, 11 en 12 Modelverdrag regelen de heffingsbevoegdheid van de contractspartijen als het gaat om dividenden, interesten en royalty's (zie paragraaf 2.6).

#### **2.4.4. Kwantitatieve data verdragennetwerk EU-27**

Voor het kwantitatieve gedeelte van de verdragen bevat grafiek 3 een overzicht van het aantal belastingverdragen dat in 2008, 2009 en 2010 in werking was. In de grafiek is te zien dat het aantal belastingverdragen in de periode van 2008 – 2010 is gestegen. Verder valt op, een aantal uitzonderingen daargelaten, dat de grote economieën de meeste belastingverdragen hebben.

---

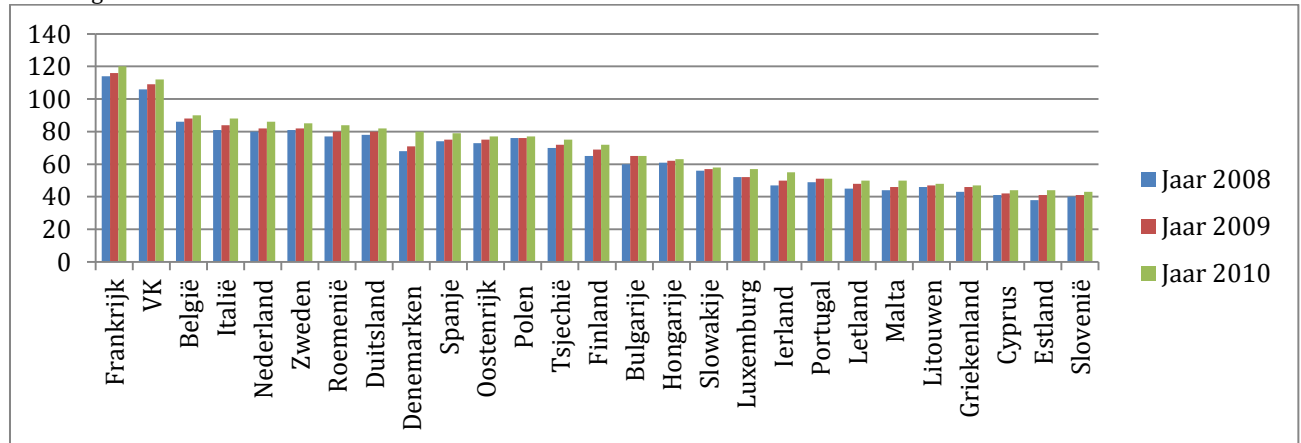
<sup>32</sup> OESO-Modelverdrag 2010.

<sup>33</sup> M. van Dijk, F. Weyzig en R. Murphy, ‘The Netherlands: A Tax Haven?’, SOMO 2006 en J.N. Bouwman, *Wegwijs in de Vennootschapsbelasting*, Den Haag: SDU Uitgevers 2012.

<sup>34</sup> J.N. Bouwman, *Wegwijs in de Vennootschapsbelasting*, Den Haag: SDU Uitgevers 2012.

Hoewel Duitsland qua beroepsbevolking en BBP de grootste economie is van de EU-27, heeft ze relatief weinig belastingverdragen gesloten. Ook de positie van België valt op. Voor de grootte van de economie heeft zij een relatief groot aantal belastingverdragen gesloten.

**Grafiek 3:** Aantal in werking zijnde belastingverdragen in 2008, 2009 en 2010 ter voorkoming van dubbele belasting<sup>35</sup>



**Opmerking 1:** De aantallen die staan genoemd bij desbetreffende landen zijn gedestilleerd uit data van het International Bureau of Fiscal Documentation (IBFD). In deze database is alleen een opsomming beschikbaar van de verdragen die nu geldig zijn. Om de aantallen te kunnen berekenen voor de jaren 2008, 2009 en 2010 heb ik de belastingverdragen opgeteld die momenteel in werking zijn getreden en vervolgens het aantal verdragen afgetrokken dat in het desbetreffende jaar nog niet rechtsgeldig waren. Om het aantal belastingverdragen te berekenen voor 2010 heb ik de verdragen afgetrokken die na 31 december 2010 in werking zouden treden. Voor 2009 heb ik het aantal belastingverdragen dat na 31 december 2009 in werking zijn getreden van het huidige aantal belastingverdrag afgetrokken. Voor 2008 heb ik het aantal belastingverdragen dat na 31 december 2008 in werking is getreden van het huidige aantal afgetrokken.

**Opmerking 2:** Opgemerkt dient te worden dat het bij deze optelling echt dient te gaan om belastingverdragen die in dat jaar in werking waren. Ik heb dus geen rekening gehouden met verdragen waarover werd onderhandeld of verdragen die ondertekend waren maar nog andere wetgevingsprocessen moesten doorstaan.

**Opmerking 3:** De landen zijn gesorteerd naar het aantal belastingverdragen in 2010.

## 2.5. Deelnemingsvrijstelling

### 2.5.1. Inleiding

Het derde meetbare kenmerk van fiscaal beleid dat gerelateerd is aan internationale belastingontwijking is de deelnemingsvrijstelling. Door de deelnemingsvrijstelling zijn winstuitkeringen van dochtervennootschappen aan moedervennootschappen niet belast. In Nederland is deze regeling te vinden in art. 13 Wet VPB 1969.

### 2.5.2. Beginselen deelnemingsvrijstelling<sup>36</sup>

De belangrijkste rechtsgronden die voor de deelnemingsvrijstelling worden genoemd zijn het ne bis in idem-beginsel en de verlengstukgedachte. Het ne bis in idem is een beginsel dat afkomstig is uit het strafrecht en behelst te voorkomen dat een dader tweemaal voor hetzelfde strafbare feit wordt bestraft. In het belastingrecht behelst dit beginsel te voorkomen dat belastingplichtigen twee keer worden belast voor hetzelfde. Dit geldt zowel voor de juridische dubbele belasting als voor de economische dubbele belasting. Juridische dubbele belasting is als hetzelfde lichaam tweemaal voor hetzelfde wordt belast. Economisch dubbele belasting is als twee verschillende lichamen allebei voor dezelfde inkomstenbron worden belast. Het ne bis in idem ziet echter slechts op dezelfde wet en is niet belastingbreed toe te passen. Het is

<sup>35</sup> Country-specific Lists of Double Taxation Treaties, UNCTAD.

<sup>36</sup> J.N. Bouwman, *Wegwijs in de Vennootschapsbelasting*, Den Haag: SDU Uitgevers 2012, p. 339.

bijvoorbeeld mogelijk dat op een transactie zowel de belasting van rechtsverkeer van toepassing is als de vennootschapsbelasting. Met andere woorden: komt winst die is belast bij een aan de VPB onderworpen lichaam tot uitdrukking bij een ander ook aan de VPB onderworpen lichaam, dan kan dit laatste lichaam voor die winst niet opnieuw worden belast.

De verlengstukgedachte stelt dat binnen een concern de vennootschappen niet als losstaande entiteiten moeten worden gezien. Met andere woorden: de ene vennootschap is het verlengstuk van de andere vennootschap. De winst die van de ene vennootschap, door middel van een dividenduitkering, wordt overgeheveld naar een andere vennootschap dient op basis van deze gedachte niet te worden belast. De winst is namelijk afkomstig uit een bron die ligt in de normale lijn van de onderneming. In de verlengstukgedachte vormt deze winst voor de ontvangende vennootschap, economisch gezien, eigen winst.

Voor buitenlandse deelnemingen wordt naast het ne bis in idem en de verlengstukgedachte het soevereiniteitsbeginsel als rechtsgrond voor de deelnemingsvrijstelling aangevoerd. Kort geformuleerd bewerkstelligt dit beginsel dat het heffingsrecht dient te worden overgelaten aan het land waar de dochtermaatschappij is gevestigd. Het land waar de moedervernootschap is gevestigd, dient zich ter zake van deze winst terug te trekken.

Tegenover het ne bis in idem beginsel, de verlengstukgedachte en het soevereiniteitsbeginsel staat de antropomorfe theorie. Deze theorie stelt dat lichamen in het economische verkeer los gezien moeten worden van hun aandeelhouder. Zij dienen te worden behandeld alsof zij stuk voor stuk natuurlijke personen zijn. Wanneer deze gedachte wordt aangehangen is de deelnemingsvrijstelling een raar fenomeen. Deze theorie is niet te verenigen met het feit dat er een vrijstelling geldt, omdat een ander onafhankelijk lichaam al in de heffing is betrokken.

### **2.5.3. Deelnemingsverrekening**

In Europa worden twee manieren toegepast om economische dubbele heffing te voorkomen. De eerste manier is de hierboven genoemde vrijstelling en de tweede manier is verrekening.

Bij de deelnemingsverrekening wordt de belasting bepaald aan de hand van het tarief dat geldt in het land waar de moedervernootschap is gevestigd. Wanneer een land een verrekeningsstelsel kent, dan dient de belasting op de voordelen uit deelneming minimaal belast te worden tegen het percentage dat geldt in het land waar de moedermaatschappij is gevestigd.

#### **Voorbeeld 1: Deelnemingsverrekening**

A Ltd, het Engelse equivalent van de Nederlandse BV, beschikt over alle aandelen in B Ltd, een Cypriotisch equivalent van de Nederlandse BV. Engeland kent in 2013 een vpb-tarief van 24% en hanteert de deelnemingsverrekening. Cyprus kent in 2013 een vpb-tarief van 10%. B Ltd maakt in 2012 € 1000,- winst. Over deze winst heft de Cypriotische fiscus € 100,-. B Ltd besluit de winst van 900 in de vorm van dividend uit te keren aan haar Engelse moeder. A Ltd moet dit bedrag, verhoogd met de betaalde belasting in Cyprus, verantwoorden in haar winst. A Ltd is dus belasting verschuldigd ter hoogte van € 240,-. Aangezien B Ltd al € 100,- aan belasting heeft betaald, is A Ltd de Engelse fiscus nog € 140 verschuldigd.

Volledigheidshalve dient te worden opgemerkt dat A Ltd geen geld van de Engelse fiscus terug zal krijgen, wanneer Engeland een lager tarief zou kennen dan Cyprus. De deelnemingsverrekening werkt dus alleen als er naar maatstaven van het land waar de moedervernootschap is gevestigd te weinig is gegeven.

#### 2.5.4. Kwantitatieve analyse<sup>37</sup>

In de kwantitatieve analyse van de deelnemingsvrijstelling zal worden gekeken welke EU-lidstaten wel en welke EU-lidstaten geen deelnemingsvrijstelling hebben. Hoewel het principe (het tegengaan van economische dubbele belasting) van de deelnemingsvrijstelling in alle landen hetzelfde is, is de uitwerking in verschillende landen anders.

**Tabel 1:** het systeem dat wordt gebruikt om economische dubbele belasting te voorkomen

EU-Lidstaat	Systeem	EU-Lidstaat	Systeem
België	Vrijstelling	Luxemburg	Vrijstelling
Bulgarije	Verrekening	Malta	Verrekening
Cyprus	Vrijstelling	Nederland	Vrijstelling
Denemarken	Vrijstelling	Oostenrijk	Vrijstelling
Duitsland	Vrijstelling	Polen	NA
Estland	Vrijstelling	Portugal	Vrijstelling
Finland	Vrijstelling	Roemenië	NA
Frankrijk	Vrijstelling	Slovenië	Vrijstelling
Griekenland	Vrijstelling	Slowakije	Vrijstelling
Hongarije	Vrijstelling	Spanje	Vrijstelling
Ierland	Vrijstelling	Tsjechië	Vrijstelling
		Verenigd	
Italië	Vrijstelling	Koninkrijk	Verrekening
Letland	Vrijstelling	Zweden	Vrijstelling
Litouwen	Vrijstelling		

In bovenstaand overzicht van de systemen die landen gebruiken om economische dubbele belasting tegen te gaan is te zien dat nagenoeg alle landen gebruik maken van de deelnemingsvrijstelling.

## 2.6. Bronheffingen<sup>38</sup>

### 2.6.1. Inleiding

Het vierde meetbare kenmerk van fiscaal beleid dat gerelateerd is aan internationale belastingontwijking is bronheffing. Met bronheffingen wordt bedoeld de belasting op dividenden, interesten en royalty's.

### 2.6.2. Dividend

Bij de dividendbelasting gaat het niet om de ontvangst van dividend. Voor een uit het buitenland afkomstig dividend wordt, mits er sprake is van een deelneming, krachtens art. 13 Wet VPB

<sup>37</sup> Database International Bureau for Fiscal Documentation, Country analysis.

<sup>38</sup> A.C.G.A.C. de Graaf, P. Kavelaars en A.J.A. Stevens, *Internationaal belastingrecht, Fiscale studiereeks*, Deventer: Kluwer 2012, p. 195.



1969 de deelnemingsvrijstelling toegepast (zie paragraaf 2.5). Het gaat bij de dividendbelasting om de uitkering van dividenden. Er wordt namelijk belasting geheven bij de bron, de vennootschap die het dividend uitkeert.

### **2.6.2.1. Het dividendbegrip**

Het Modelverdrag geeft in art. 10 lid 3 een omschrijving van het begrip dividend:

*“The term “dividends” as used in this Article means income from shares, “jouissance” shares or “jouissance” rights, mining shares, founders’ shares or other rights, not being debt-claims, participating in profits, as well as income from other corporate rights which is subjected to the same taxation treatment as income from shares by the laws of the State of which the company making the distribution is a resident.”*

Volgens deze opsomming bevat dividend ten eerste inkomsten uit aandelen. Ten tweede gelden als dividend inkomsten uit andere rechten die aanspraak geven op een aandeel in de winst van het lichaam. Tot slot wordt gekeken naar de wetgeving van het land waar het lichaam dat het dividend uitkeert is gevestigd. Met name uit de laatste omschrijving kunnen veel verschillende definities voortvloeien.

In de Moederdochter-richtlijn wordt bepaald dat er geen bronheffing mag plaatsvinden bij communautaire uitkeringen van dividend (dochter in de ene lidstaat verstrekt een dividend aan de moeder in een andere lidstaat). Op grond van deze richtlijn heeft de Nederlandse wetgever in art. 1 Wet DB 1965 een uitzondering gemaakt voor bronheffing op dividenden die worden uitgekeerd aan een moedermaatschappij in een ander EU-lidstaat. De Europese Unie is namelijk van mening dat een dergelijke heffing de vrijheid van vestiging in de weg staat.

### **2.6.2.2. Gerechtigde**

Een ander belangrijk begrip dat bij dividenden een rol speelt is ‘de gerechtigde’. Het Modelverdrag geeft in art. 10 geen uitgebreide betekenis van de term begunstigde. Hierdoor hebben verschillende staten een verschillende interpretatie gegeven aan de term.

Aangezien beide contractspartijen krachtens art. 10 lid 1 en lid 2 mogen heffen over de dividenden, zullen de belastingen gedeeld worden. In verschillende landen kunnen echter verschillende tarieven gelden met betrekking tot deze heffing. Om dit verschil gelijk te trekken zijn de gemaakte afspraken met betrekking tot dit tarief belangrijk. Landen hebben met verdragspartijen verschillende tarieven afgesproken met betrekking tot de dividendbelasting. Zoals uit paragraaf 2.4 is gebleken, is het makkelijk voor ondernemingen om onder de werking van een verdrag te vallen door een tussenvennootschap in een staat op te richten die contractspartij is bij een gunstig verdrag. Het zogenaamde ‘treaty shoppen’. Op dit fenomeen is momenteel geen nationaal antwoord beschikbaar. Landen nemen hiertegen wel in toenemende mate actie door in de verdragen aanvullende voorwaarden te stellen om gebruik te kunnen maken van hun verdragen

### Voorbeeld 2: 'Treaty shoppen'

Een voorbeeld met betrekking tot het 'treaty shoppen' is beschreven in het boek Internationaal Belastingrecht (zie voetnoot 40). In dit voorbeeld wordt een rechtszaak behandeld zoals deze zich heeft voorgedaan voor een Canadese rechter.

Een Zweeds en een Brits bedrijf kopen via een Nederlandse tussenhouster een 100% belang in een Canadese vennootschap. De tussenhouster ontvangt het dividend van de Canadese dochtermaatschappij. Dit dividend wordt vervolgens voor 80%, na aftrek van kosten en belasting, door de Nederlandse tussenhouster in de vorm van dividend uitgekeerd aan de Zweedse en de Britse moeder. In het verdrag tussen Canada en Zweden was Canada gerechtigd tot de heffing van 15% bronheffing. In het verdrag tussen Canada en het Verenigd Koninkrijk is deze bronheffing 10%. Echter in het verdrag dat Canada met Nederland had gesloten, committeerde Canada zich tot de heffing van slechts 5% bronbelasting.

In deze zaak overwoog de Canadese rechter dat de Nederlandse tussenhouster wel degelijk gerechtigd was tot het dividend. De Canadese rechter vond dat er geen bewijs was dat de Nederlandse tussenhouster een doorstroomlichaam was voor de Britse en Zweedse vennootschappen. Daarnaast ruste er op de Nederlandse tussenhouster geen contractuele of statutaire verplichting omtrent het dividendbeleid.

### 2.6.3. Interest

Net als bij dividenden gaat het ook bij interest om de rente die is betaald. Het gaat dus niet om de ontvangen rente. Nederland kent geen bronheffing op rente, maar heft wel dividendbelasting op rente van een lening die feitelijk functioneert als eigen vermogen. Dit is het geval bij een schijnlening, een bodemloze put lening en een deelnemerschapslening.<sup>39</sup>

Het Modelverdrag regelt in art. 11 de verdeling met betrekking tot rente-inkomsten. Dit artikel heeft in lid 1 en lid 2 dezelfde verdeelsleutel als van de dividenden. In beginsel is het land aan wie interest wordt betaald gerechtigd om belasting te heffen over die rente. Lid 2 bepaalt echter dat ook het land dat betaalt gerechtigd is om te heffen.

Verder is in art. 11 lid 3 Modelverdrag bepaald wat interest is:

*"The term "interest" as used in this Article means income from debt-claims of every kind, whether or not secured by mortgage and whether or not carrying a right to participate in the debtor's profits, and in particular, income from government securities and income from bonds or debentures, including premiums and prizes attaching to such securities, bonds or debentures. Penalty charges for late payment shall not be regarded as interest for the purpose of this Article."*

Aan dit artikel valt op dat niet wordt aangehaakt bij de nationale wetgeving. Dit gebeurt wel bij dividend. In de verdragen die Nederland heeft gesloten, is een verwijzing naar de Nederlandse wetgeving, zodat de geherkwalificeerde leningen niet onder het interestbegrip vallen.

### 2.6.4. Royalty's

De laatste bronheffing vormen de royalty's. Royalty's zijn krachtens art. 12 lid 1 Modelverdrag slechts belastbaar in de woonstaat van de uiteindelijke gerechtigde van de royaltybetalingen. Het royaltyrecht mag echter krachtens art. 12 lid 2 Modelverdrag niet behoren tot het

<sup>39</sup> J.N. Bouwman, Wegwijs in de Vennootschapsbelasting, Sdu Uitgevers Den Haag 2012.

ondernemingsvermogen van een in de andere verdragsstaat gelegen vaste inrichting. In tegenstelling tot dividend en interest zijn royalty's krachtens het Modelverdrag niet belastbaar in de staat waar voor de royalty's wordt betaald.

Krachtens Art. 12 lid 2 Modelverdrag zijn royalty's vergoedingen voor het gebruik van auteursrechten, filmrechten, octrooien, methoden, handelsmerken, software rechten en informatie betreffende industriële, commerciële of wetenschappelijke ervaring.

Net als bij dividenden is het ook bij royalty's voor multinationale ondernemingen belangrijk om in het juiste land de merknaam te plaatsen. Multinationale ondernemingen als Google en Apple hebben sterke handelsmerken. Voor hen is het dus bijzonder interessant om te zorgen dat dit handelsmerk in een land wordt gevestigd waarbij royalty's niet of nauwelijks belast worden.

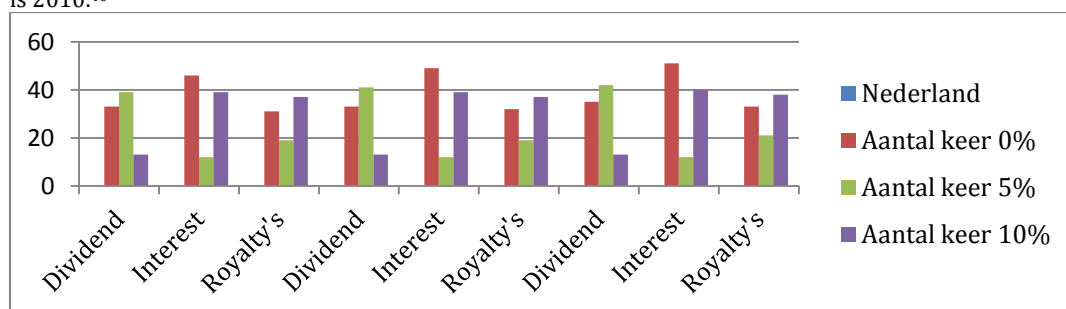
### 2.6.5. Kwantitatieve analyse

Zoals hiervoor (zie voorbeeld 2) naar voren is gekomen zijn voor het bepalen van de van toepassing zijnde bronheffing de verdragen heel belangrijk. Wanneer multinationale ondernemingen bekijken of en hoe ze onder de bronheffingen uit kunnen komen, zullen zij gebruik maken van de meest voordelige tarieven. Hierbij zullen ze gaan 'treaty shoppen'. Het is dan duidelijk dat het voor landen voordelig is om met veel andere landen een lage bronheffing af te spreken. Bij de statistische analyse van de bronheffingen zal dan ook worden gekeken naar de frequentie van de laagste tarieven in het verdragenennetwerk. Hierbij is slechts rekening gehouden met de tarieven 0%, 5% en 10%.

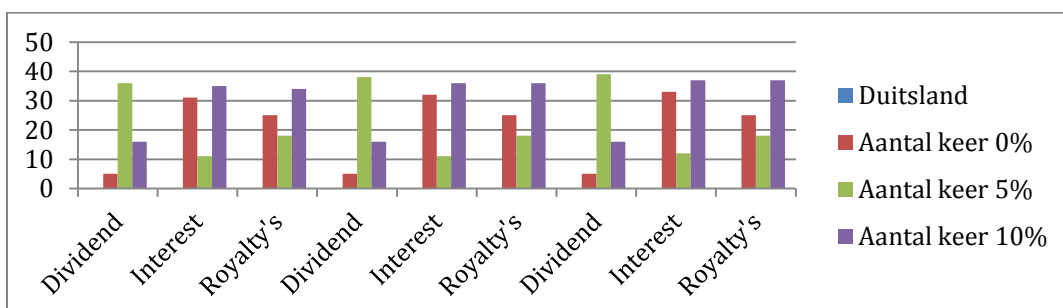
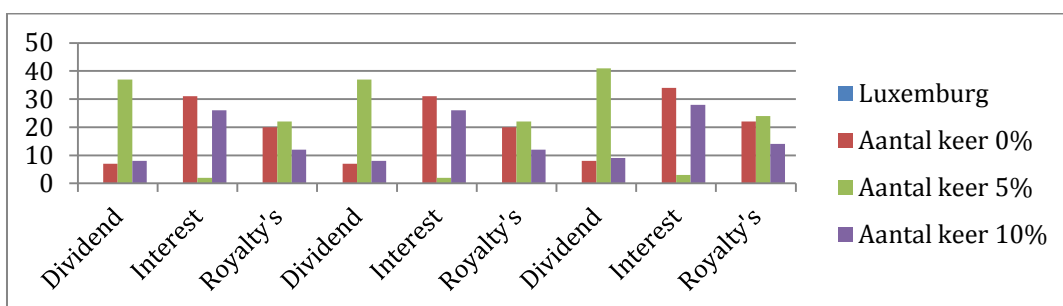
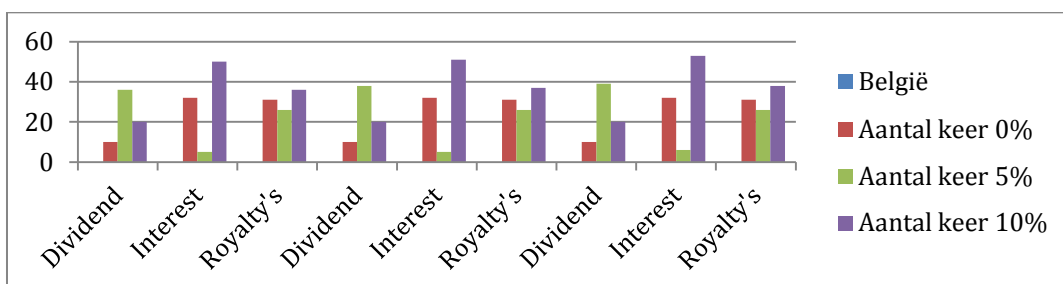
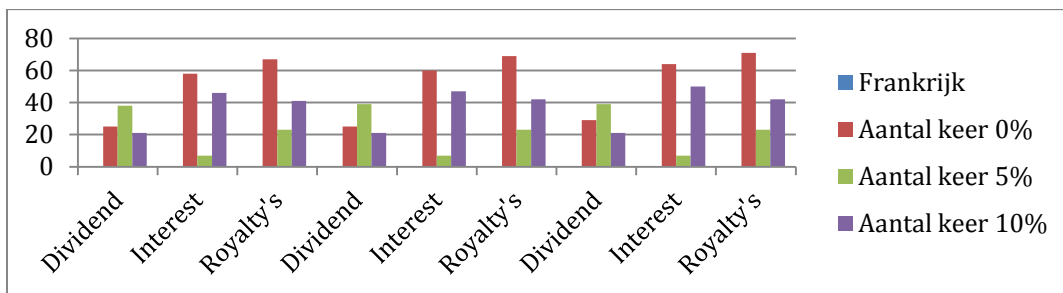
Deze telling is gedaan voor jaren 2008, 2009 en 2010. Het is namelijk zo dat er voor de meeste landen geldt dat er in 2008 minder verdragen waren dan in 2009 en in 2009 minder dan in 2010. In de volgende grafieken is de frequentie van de 0%, 5% en 10%-tarieven getoond voor Nederland, Frankrijk, België, Luxemburg en Duitsland.

Uit de grafieken 4 t/m 8 kan een duidelijke bipolaire structuur worden gedestilleerd: 0% en 10% komen overduidelijk vaker voor dan de 5%.

**Grafiek 4 t/m 8:** Aantal keer bronheffingen uit verdragen. Eerste reeks is 2008, tweede reeks is 2009 en derde reeks is 2010.<sup>40</sup>



<sup>40</sup> Database International Bureau for Fiscal Documentation, Country analysis

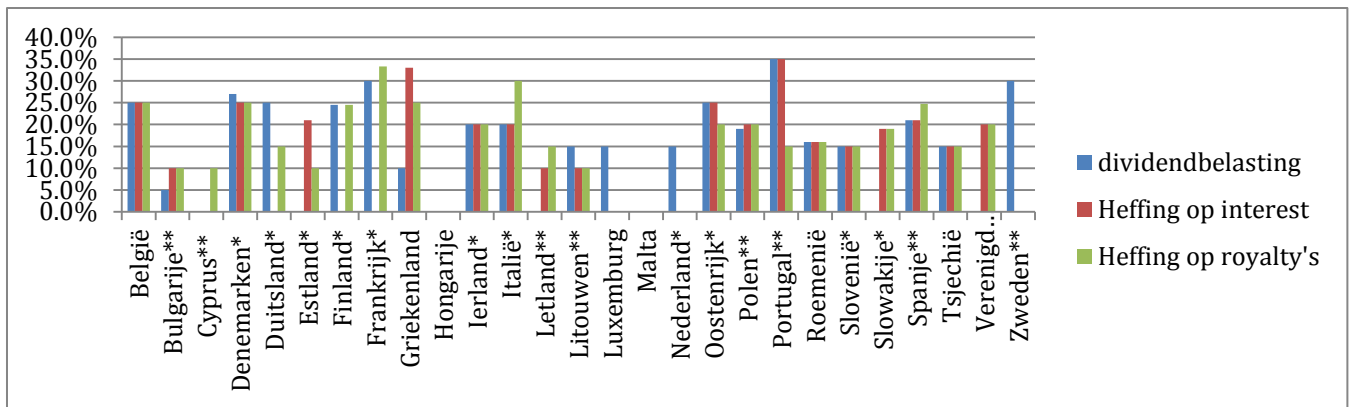


**Opmerking 1:** In veel verdragen gelden meerdere tarieven voor een bepaalde bronheffing. Zo komt de combinatie van 0%/5% en 5%/10% vaak voor. Ik heb bij het bepalen van de frequentie van de tarieven, deze combinatie zowel meegenomen voor de 0% als voor de 5%. Hierdoor kan het voorkomen dat voor een bepaald land het aantal tarieven voor bepaalde bronheffingen vaker voorkomt dan er verdragen zijn.

Wanneer voor een bepaalde situatie geen belastingverdrag van toepassing is, gelden in principe de binnenlandse tarieven. Omdat in die situaties de binnenlandse tarieven van belang zijn, is in grafiek 9 een overzicht van de tarieven van bronheffingen opgenomen zoals deze van toepassing zijn in 2013. In deze grafiek valt op dat een aantal landen het 0%-tarief kent op ten minste één bronheffing. Zo kennen Cyprus, Luxemburg, Nederland en Zweden 0%-tarieven toe aan twee bronheffingen. Malta en Hongarije kennen zelfs 0%-tarieven toe aan alle bronheffingen.

**Grafiek 9:** Binnenlandse bronheffingen (gelden voor internationale transacties als er geen verdrag is afgesloten)<sup>41</sup>

<sup>41</sup> Database International Bureau for Fiscal Documentation, Country analysis



\* Kwalificerende betalingen aan Europese bedrijven kunnen worden vrijgesteld.

\*\* Kwalificerende betalingen aan Europese bedrijven kunnen worden vrijgesteld of onder een verlaagd tarief vallen.

## 2.7. Deelconclusie

### 2.7.1. Conclusie

In dit hoofdstuk zijn de meetbare factoren die gerelateerd zijn aan internationale belastingontwijking bestudeerd. Aan de hand van de deelvraag: *“Welke meetbare kenmerken van fiscaal beleid zijn gerelateerd aan internationale belastingontwijking?”* is geconstateerd dat dit de volgende factoren zijn: het vpb-tarief, het verdragennetwerk, de deelnemingsvrijstelling en de bronheffingen.

Voor elke factor is behandeld welke rol deze speelt en in hoeverre deze van toepassing is op de Europese lidstaten. Bij het vpb-tarief werd vastgesteld dat er tot 2007 in de Europese Unie sprake was van een ‘race to the bottom’. Deze race heeft zich vanaf 2007 gestabiliseerd. Tot slot werden de tarieven die de Europese lidstaten hanteren voor het belasten van bedrijfswinsten behandeld.

Bij het verdragennetwerk werd geconstateerd dat deze zeer belangrijk zijn voor de internationale handel. Daarnaast kwam naar voren dat het tegengaan van dubbele heffing de belangrijkste reden is tot het sluiten van belastingverdragen. Tot slot is opgemerkt multinationale ondernemingen het verschil tussen verdragen gebruiken om onder het meest gunstige regime te vallen.

Bij de deelnemingsvrijstelling is geconstateerd dat de regeling in het leven is geroepen vanwege het ne bis in idem-beginsel. De deelnemingsvrijstelling ziet met name op het voorkomen van economische dubbele belasting. Behalve de deelnemingsvrijstelling is ook de deelnemingsverrekening mogelijk om economische dubbele belasting tegen te gaan. De deelnemingsverrekening is voor multinationale ondernemingen een ongunstigere regeling. Dit komt doordat via de deelnemingsverrekening de facto het tarief wordt betaald dat in het land van de moedermaatschappij geldig is. Het heeft bij deze regeling geen zin om de dochteronderneming naar een laag belaste regime te verplaatsen.

Bij de bronheffing is gekeken naar zowel het statutaire binnenlandse tarief als naar de tarieven die bij de toepassing van een verdrag gelden. Bij ‘treaty shopping’ wordt gebruik gemaakt van het verdrag met het gunstigste tarief. Echter wanneer er geen verdrag is, dan geldt het binnenlandse tarief. Hierdoor zijn ook de binnenlandse tarieven van belang voor internationale belastingontwijking.

## 2.7.2. Samenvattende statistieken

Om een goed beeld te krijgen van de data die hierboven in de vorm van grafieken zijn weergegeven, zijn in onderstaande tabellen een aantal samenvattende statistieken opgenomen. Hierbij gaat het met name om het gemiddelde, de mediaan, de standaarddeviatie, het maximum en het minimum. De samenvattende statistieken staan alleen weergegeven voor het vpb-tarief (tabel 2) en het verdragennetwerk (tabel 3).

**Tabel 2:** samenvattende statistieken m.b.t. het vpb-tarief.

<b>vpb-tarief</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>
EU-gemiddelde	24,0%	23,9%	23,3%
EU-mediaan	25,0%	25,0%	25,0%
EU-Stdev	0,07600	0,07358	0,07280
EU-maximum	35,0%	35,0%	35,0%
EU-minimum	10,0%	10,0%	10,0%

In deze tabel is te zien dat de mediaan en het gemiddelde niet veel van elkaar verschillen. Dit betekent dat er sprake is van een normale verdeling. Het impliceert namelijk dat er niet veel uitschieters zijn. In tabel 3 liggen de mediaan en het gemiddelde ook dicht bij elkaar. In tegenstelling tot de vennootschapsbelasting heeft het verdragennetwerk een grote standaarddeviatie. Dit betekent dat bij het verdragennetwerk de spreiding van de waarden rond het gemiddelde groter is dan bij het vpb-tarief.

**Tabel 3:** samenvattende statistieken m.b.t. het verdragennetwerk.

<b>Verdragennetwerk</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>
EU-gemiddelde	64,9	66,9	69,7
EU-mediaan	65	69	72
EU-Stdev	19,96	20,05	20,55
EU-maximum	114	116	120
EU-minimum	38	41	43
EU-totaal	1751	1807	1882

## Hoofdstuk 3 - Werkgelegenheid

## 3.1. Inleiding

Een van de redenen dat de EU-lidstaten een bepaald fiscaal beleid kiezen is omdat zij op die manier aantrekkelijk zijn als vestigingsplaats voor internationaal opererende ondernemingen. Regeringen willen financiële voordelen behalen (bijvoorbeeld door middel van FDI) door een gunstig fiscaal klimaat te bieden.<sup>42</sup>

In dit hoofdstuk zal aandacht worden besteed aan de werkgelegenheid in de sectoren die zich bezig houden met internationale belastingontwijking. In dit hoofdstuk staat de volgende (deel)vraag centraal:

*Hoe groot zijn de sectoren die zich bezig houden met internationale belastingontwijking in de verschillende Europese lidstaten?*

Voor de beantwoording van deze vraag zal gekeken worden naar de fiscale-, accountancy- en de juridische sector. In het rapport van het Holland Financial Centre is naar voren gekomen dat deze sectoren in Nederland in termen van werkgelegenheid veel profiteren van het feit dat er veel brievenbusmaatschappijen in Nederland zijn gevestigd.<sup>43</sup> Er zal geen rekening worden gehouden met sectoren die direct werkgelegenheid ontlenen aan de brievenbusvennootschappen. Denk hierbij aan trustfondsen. Volgens een telling van de Vereniging Internationale Management Service (VIMS) blijkt dat in deze sector in 2006 2.500 mensen werkten.<sup>44</sup>

Om te bepalen wat de grootte van de drie sectoren is, zal gebruik worden gemaakt van data die is verzameld door Eurostat. Deze data zijn slechts bijgehouden voor de periode van 2008 t/m 2010. Dit hoofdstuk zal zich beperken tot data die betrekking heeft op deze periode. In paragraaf 3.2. zal de statistische data van deze sectoren aan bod komen. Vervolgens zullen in paragraaf 3.3. grootheden als het BBP en de beroepsbevolking worden vergeleken. In paragraaf 3.4. zullen de statistieken die in paragraaf 2 aan bod zijn gekomen worden gerelateerd aan de grootte van de beroepsbevolking. Tot slot volgt in paragraaf 3.5. een conclusie.

## 3.2. De sectoren

### 3.2.1. Juridische sector

De juridische sector heeft een belangrijke rol bij internationale belastingontwijking. Advocaten en notarissen spelen een belangrijke rol bij bijvoorbeeld de oprichting van bv's<sup>45</sup> en de advisering over juridisch-financiële vraagstukken.

**Grafiek 10:** Het aantal mensen dat werkzaam is in de juridische sector in 2008, 2009 en 2010.<sup>46</sup>

---

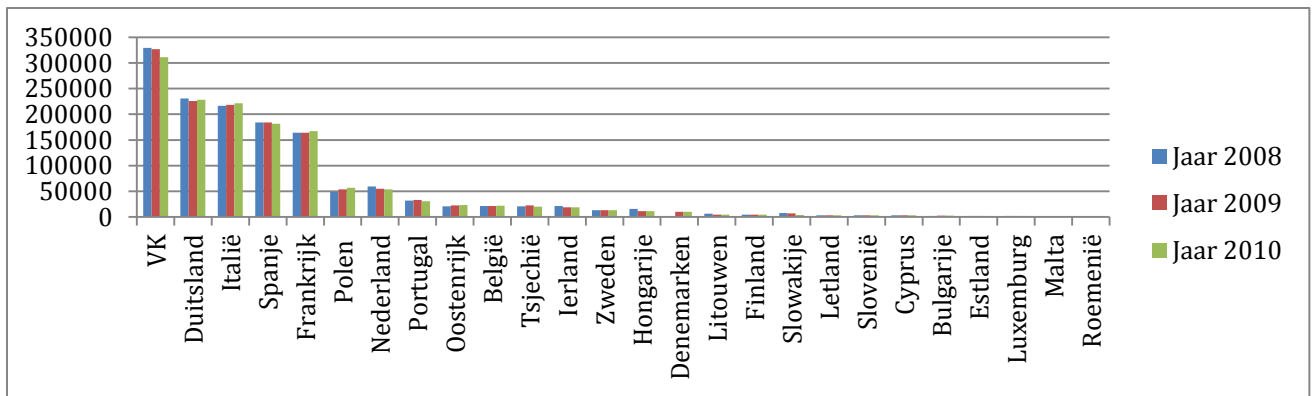
<sup>42</sup> Zie paragraaf 2.3.2

<sup>43</sup> M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor en P. Risseeuw, 'Uit de schaduw van het bankwezen', Stichting Economisch Onderzoek, 2013-31 (opdrachtgever Holland Financial Centre).

<sup>44</sup> <http://www.vims.nl/>

<sup>45</sup> Burgerlijk Wetboek, Boek 2

<sup>46</sup> Statistics Database (business demography), Eurostat.



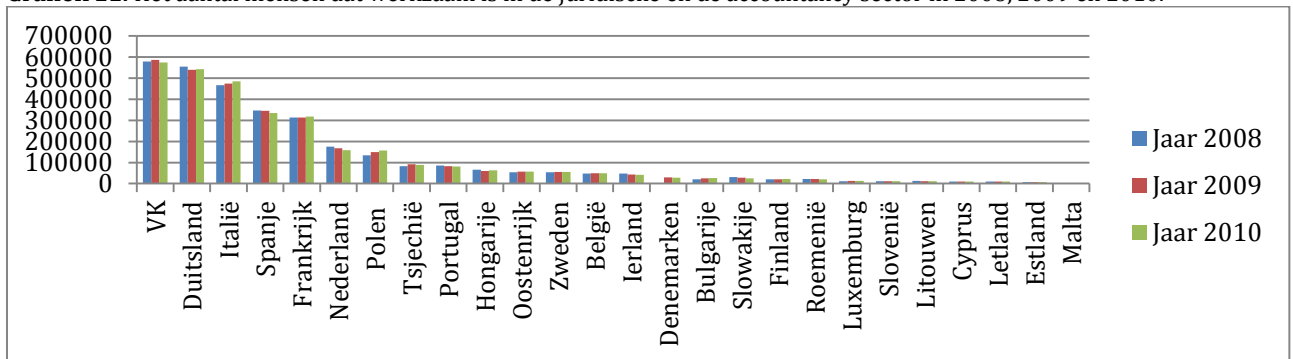
**Opmerking:** In 2008 is geen informatie beschikbaar van Malta, Denemarken en Griekenland. In 2009 is geen informatie beschikbaar van Malta en Griekenland. In 2010 is geen informatie beschikbaar van Griekenland.

Wat opvalt is dat de grote landen in de Europese Unie logischerwijs de meeste advocaten hebben. Echter de positie van het Verenigd Koninkrijk is enigszins vreemd. Hoewel Duitsland een grotere economie heeft dan het Verenigd Koninkrijk, heeft het Verenigd Koninkrijk absoluut gezien veel meer mensen in de juridische sector werken. Daarnaast is ook de positie van Frankrijk anders dan verwacht. De tweede economie van de EU-27 heeft qua werknemers de op vier na grootste juridische sector van de EU-27. Vooral het gat met het Verenigd Koninkrijk is groot. Verder valt het lage aantal in Roemenië op. Het land met ongeveer 21 miljoen inwoners heeft in 2010 slechts 441 mensen werkzaam in de juridische sector. Verder is ook te zien dat de sector in de afgelopen drie jaar in Europa stabiel is gebleven.

### 3.2.2. Juridische- & accountancy sector

Een andere sector waarmee een verband zal worden gezocht is de juridische- & accountancy sector.

**Grafiek 11:** Het aantal mensen dat werkzaam is in de juridische en de accountancy sector in 2008, 2009 en 2010.<sup>47</sup>



**Opmerking:** In 2008 is geen informatie beschikbaar van Malta, Denemarken en Griekenland. In 2009 en 2010 is geen informatie beschikbaar van Malta en Griekenland.

In de grafieken met betrekking tot deze sector is te zien dat de grootte ongeveer hetzelfde is verdeeld als bij de juridische sector. Dit is waarschijnlijk omdat in deze data ook de juridische activiteiten zoals besproken in paragraaf 3.2.1. zit verwerkt.

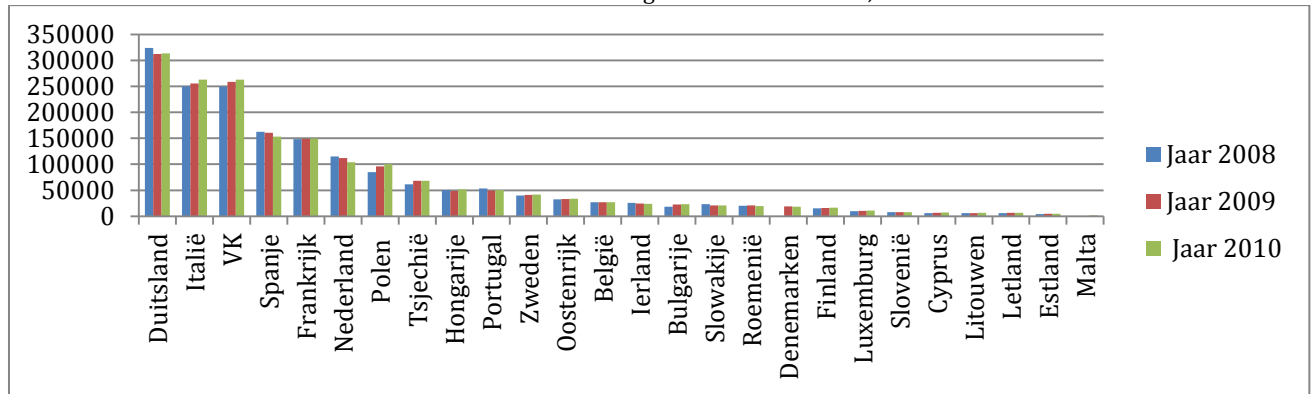
### 3.2.3. Belastingadviessector

De laatste sector waar rekening mee wordt gehouden met betrekking tot internationale belastingontwijking is de belastingadviessector.

<sup>47</sup> Statistics Database (business demography), Eurostat.



**Grafiek 12:** Het aantal mensen dat werkzaam is in de belastingadviessector in 2008, 2009 en 2010. <sup>48</sup>



**Opmerking:** In 2008 is geen informatie beschikbaar van Malta, Denemarken en Griekenland. In 2009 geen informatie van Malta en Griekenland. In 2010 geen informatie van Griekenland.

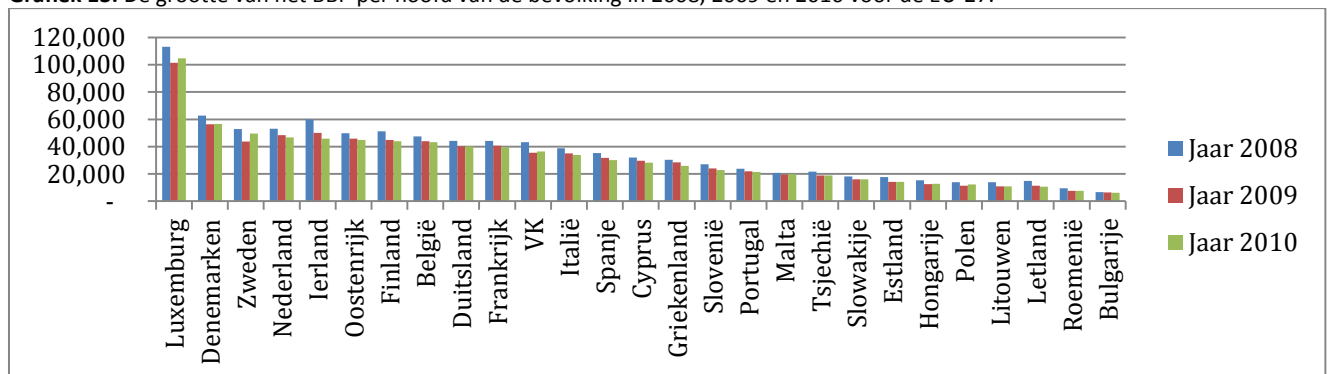
In deze sector valt op dat het Verenigd Koninkrijk niet een dominante rol heeft als in de juridische en de juridische- & accountancy sector. Verder is de verdeling ongeveer gelijk aan de overige sectoren.

### 3.3. De grootte van de lidstaten

De grootte van de in de vorige paragraaf omschreven sectoren zegt niets wanneer slechts wordt gekeken naar de absolute waarden. Om de sectoren met elkaar te kunnen vergelijken en dus in context te kunnen plaatsen zal in deze paragraaf worden gekeken naar het Bruto Binnenlands Product (BBP) per hoofd van de bevolking en de beroepsbevolking. Voor deze maatstaven is gekozen, omdat ze van grote invloed kunnen zijn op de grootte van de sectoren. Om de sectoren goed te kunnen vergelijken dienen deze ongelijkheden te worden gecorrigeerd.

#### 3.3.1. BBP

**Grafiek 13:** De grootte van het BBP per hoofd van de bevolking in 2008, 2009 en 2010 voor de EU-27. <sup>49</sup>



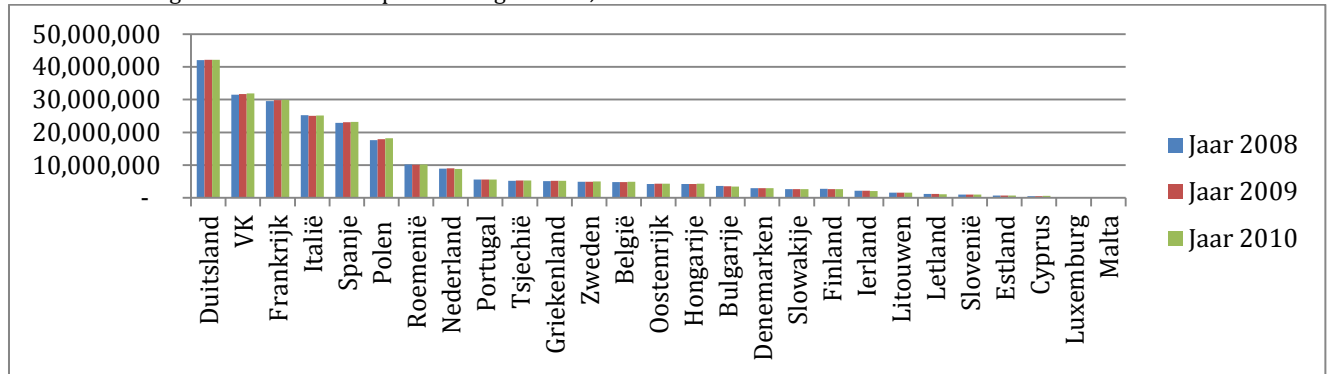
Wat opvalt in deze grafiek is het grote verschil in grootte wanneer de kleinste economie vergeleken wordt met de grootste economie. Zo had Luxemburg in 2010 een BBP per hoofd van de bevolking van ruim € 100.000 en had Bulgarije in datzelfde jaar een BBP per hoofd van de bevolking van ongeveer € 6.000.

<sup>48</sup> Statistics Database (business demography), Eurostat.

<sup>49</sup> Country Database, The World Bank.

### 3.3.2. De beroepsbevolking

Grafiek 14: De grootte van de beroepsbevolking in 2008, 2009 en 2010 in de EU-27.<sup>50</sup>

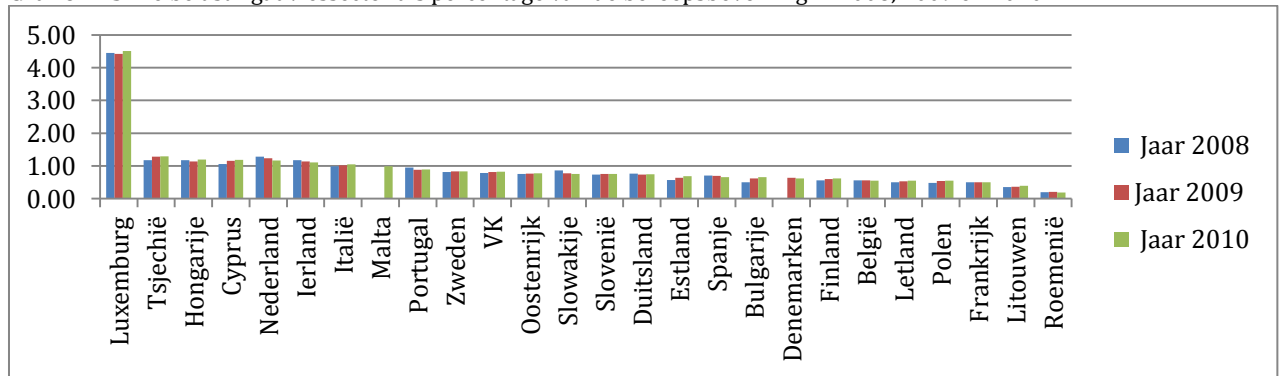


In grafiek 14 zijn enorme verschillen te zien tussen de lidstaten. Zo was de beroepsbevolking van Duitsland in 2010 ruim 230 keer groter dan de beroepsbevolking van Malta.

### 3.4. Relatieve grootte van de sectoren

In paragraaf 3.3 kwam naar voren dat de EU-lidstaten op het gebied van het BBP per hoofd van de bevolking en de beroepsbevolking mijlenver uit elkaar liggen. Door deze grote verschillen in de grootte van lidstaten is het niet mogelijk om de absolute grootte van de verschillende sectoren met elkaar te vergelijken. In deze paragraaf zullen de sectoren, zoals deze in paragraaf 3.2 aan bod zijn gekomen, worden weergegeven als percentage van de beroepsbevolking. Er wordt dus gecorrigeerd voor de beroepsbevolking.

Grafiek 15: De belastingadviessector als percentage van de beroepsbevolking in 2008, 2009 en 2010.

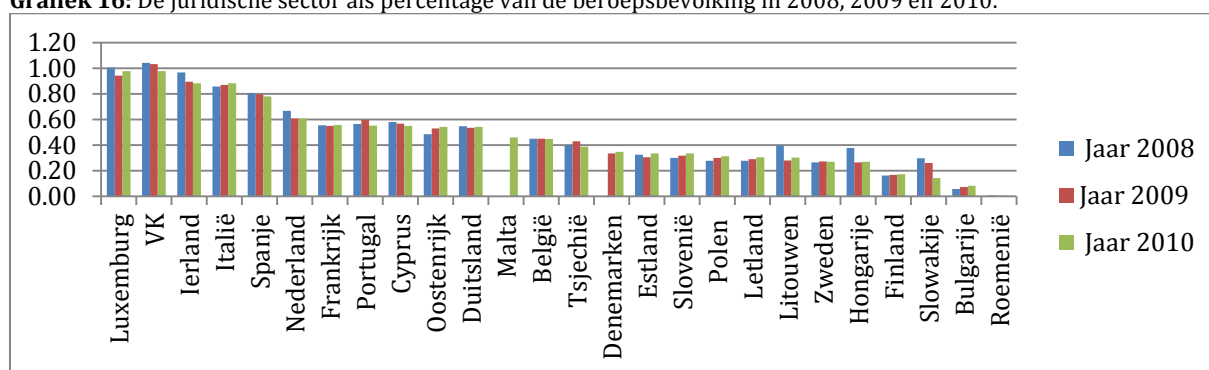


**Opmerking:** In 2008 is geen informatie beschikbaar van Malta, Denemarken en Griekenland. In 2009 is geen informatie beschikbaar van Malta en Griekenland. In 2010 is geen informatie beschikbaar van Griekenland.

In grafiek 15 valt op dat Luxemburg veruit de grootste sector heeft, wanneer deze sector wordt uitgedrukt als percentage van de beroepsbevolking. Ook Cyprus en Nederland, landen met een discutabele reputatie als het gaat om internationale belastingontwijking, staan hoog. Voor Nederland valt op dat de sector in de periode 2008 – 2010 is gekrompen. Deze krimp is ook waar te nemen bij Ierland, Portugal, Slowakije, Duitsland, Spanje en Denemarken.

<sup>50</sup> Country Database, The World Bank.

**Grafiek 16:** De juridische sector als percentage van de beroepsbevolking in 2008, 2009 en 2010.

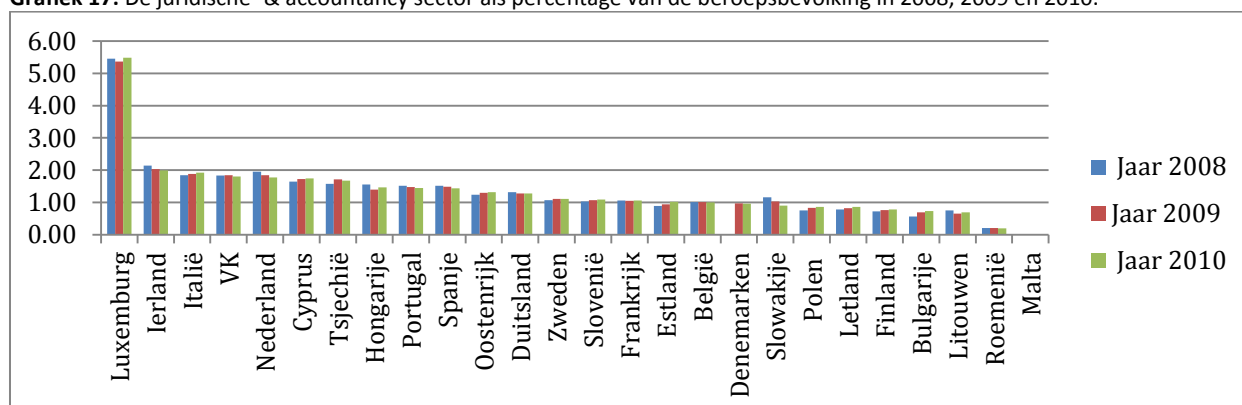


**Opmerking 1:** In 2008 is geen informatie beschikbaar van Malta, Denemarken en Griekenland. In 2009 geen informatie van Malta en Griekenland. In 2010 geen informatie van Griekenland.

In grafiek 16 valt op dat Luxemburg en het Verenigd Koninkrijk de koppositie opeisen. Bij het Verenigd Koninkrijk dien echter een kanttekening te worden geplaatst. Het land kent namelijk van oudsher een sterke financiële en juridische sector.

Verder valt de zwakke positie van Tsjechië en Hongarije op. In grafiek 15 namen deze landen de tweede respectievelijk de derde positie in. Spanje laat de omgekeerde situatie zien. Spanje heeft de vijfde grootste juridische sector wanneer rekening wordt gehouden met de grootte van de beroepsbevolking. Haar belastingadviessector is echter verhoudingsgewijs vele malen kleiner.

**Grafiek 17:** De juridische- & accountancy sector als percentage van de beroepsbevolking in 2008, 2009 en 2010.



**Opmerking 1:** Voor 2008 is geen informatie beschikbaar van Malta, Denemarken en Griekenland. Voor 2009 en 2010 is geen informatie van Malta en Griekenland.

## 3.5. Deelconclusie

### 3.5.1. Conclusie

In dit hoofdstuk zijn drie sectoren die actief zijn in de internationale belastingontwijking bestudeerd. Deze drie sectoren waren de juridische sector, de juridische- & accountancy sector en de belastingadviessector. Om deze sectoren in de verschillende Europese lidstaten te kunnen vergelijken, zijn ze gecorrigeerd voor de beroepsbevolking. In dit hoofdstuk stond de volgende deelvraag centraal: Hoe groot is de sector die zich bezig houdt met internationale belastingontwijking in de verschillende Europese lidstaten?

In de periode van 2008 t/m 2010 bedroeg de belastingadviessector in de verschillende Europese lidstaten tussen de 0,2% en de 4,6% van de beroepsbevolking. Deze twee uitersten gelden als uitschieters. Een land als Luxemburg heeft een belastingadviessector die drie keer zo groot is als die van Tsjechië. Tsjechië heeft de op een na grootste belastingadviessector wanneer deze wordt gecorrigeerd voor de beroepsbevolking. Daarnaast kent Roemenië een zeer kleine belastingadviessector van 0,2% van de beroepsbevolking.

In de periode van 2008 t/m 2010 bedroeg de juridische sector in de verschillende Europese lidstaten tussen de 0,00% en 1,02%. De spreiding is in deze sector een stuk kleiner dan in de belastingadviessector. Verder valt op dat, net als bij de belastingadviessector, Roemenië de hekkensluiter is.

De juridische- & accountancy sector voorzag in de periode van 2008 t/m 2010 in te verschillende Europese lidstaten tussen de 0,00% en de 5,43% van de beroepsbevolking van werk. Wat ook in deze sector opvalt, is dat Luxemburg overduidelijk de grootste sector heeft en dat de sector in Roemenië het kleinst is.

### 3.5.2. Samenvattende statistieken

Om een goed beeld te krijgen van de data die hierboven in de vorm van grafieken is weergegeven zijn hieronder de samenvattende statistieken vermeld. Deze statistieken zien slechts op paragraaf 3.4: de relatieve grootte van de sectoren. Hierbij gaat het om het gemiddelde, de mediaan, de standaard deviatie, het maximum en het minimum.

**Tabel 4:** Samenvattende statistieken

Samenvattende statistieken	Juridische sector	Belastingadvies-sector	Legal & accounting
EU-Gemiddelde	0.470	0.917	1.331
EU-Mediaan	0.428	0.760	1.083
EU-Stdev	0.269	0.772	0.978
EU-Maximum	1.017	4.459	5.433
EU-Minimum	0.006	0.199	0.000

In tabel 4 is te zien dat de mediaan in alle drie de sectoren kleiner is dan het gemiddelde. Dit betekent dat er uitschieters zijn. Deze uitschieters komen duidelijk terug wanneer wordt gekeken naar het maximum en het minimum. Het verschil tussen de maxima en de minima in alle drie de sectoren is heel groot. Het verschil tussen de medianen en de gemiddelden is echter niet heel groot. Dit wijst er op dat er sprake is van een redelijke normale verdeling. Verder is te zien dat de standaard deviatie in alle drie de sectoren, maar met name in de accountancy sector en de belastingadviessector, groot is. Dit wijst er op dat de spreiding van de waarden rond het gemiddelde ook groot is. Wanneer de sectoren qua grootte met elkaar worden vergeleken dan valt op dat gemiddeld genomen de juridische- & accountancy sector het grootst is.

## Hoofdstuk 4 - Analyse

### 4.1. Inleiding

Nadat in hoofdstuk 2 de kwantitatieve data voorbij is gekomen met betrekking tot de vier meetbare factoren van internationale belastingontwijking en in hoofdstuk 3 de kwantitatieve data met betrekking tot de werkgelegenheid in de voor de internationale belastingontwijking belangrijke sectoren, is het nu tijd om deze data te analyseren. Wat in het bijzonder opviel in hoofdstuk 3 is dat er een groot verschil is in de grootte van de drie sectoren in de onderzochte landen. In dit hoofdstuk zal worden onderzocht of deze verschillen kunnen worden verklaard door het fiscaal beleid. In dit hoofdstuk staat de volgende (deel)vraag centraal:

***Is er een statistisch verband tussen het fiscaal beleid en de werkgelegenheid?***

Om het statistisch verband te achterhalen zullen twee statische methoden worden gebruikt. Eerst zal in paragraaf 4.2 worden gekeken naar de correlatie tussen de werkgelegenheid en het fiscaal beleid. Ten tweede zal in paragraaf 4.3 een regressieanalyse volgen. Tot slot zal in paragraaf 4.4 een conclusie volgen.

## 4.2. Correlatiematrix

In deze paragraaf zal worden gekeken naar het verband tussen de verschillende sectoren en de factoren die van belang zijn bij internationale belastingontwijking. Dit verband zal worden bekeken door middel van een correlatiematrix. Hier is te zien hoe verschillende factoren met elkaar gecorreleerd zijn.

Tabel 5: Correlatiematrix

	Tax	Legal	Legal&accounting
Tax	1,000	0,513	0,953
Legal	0,513	1,000	0,700
Legal&accounting	0,953	0,700	1,000
Corporate tax rate	0,152	0,409	0,205
Exemption	0,208	-0,037	0,189
Total number of treaties	-0,187	0,211	-0,073
Statutory dividend	-0,061	0,106	0,010
Statutory interest	-0,432	0,104	-0,174
Statutory royalty's	-0,435	0,133	-0,278
Dividend 0%	0,010	0,163	-0,035
5%	0,098	-0,064	0,123
10%	-0,238	-0,206	-0,208
Interest 0%	0,184	0,580	0,320
5%	-0,168	-0,188	-0,182
10%	-0,254	-0,022	-0,192
Royalty's 0%	0,061	0,387	0,161
5%	-0,007	0,142	0,049
10%	-0,467	-0,271	-0,437
GDP per capita	0,724	0,607	0,771
FDI Outflows	-0,079	0,280	0,007
FDI Inflows	-0,140	0,314	-0,036

Uit de correlatiematrix wordt duidelijk dat het overgrote deel van de factoren nauwelijks is gecorreleerd aan de werkgelegenheid. Wanneer de groen gemarkeerde factoren wat nader worden bekeken valt op dat er een licht verband is met de werkgelegenheid in de desbetreffende sectoren. Er is in het bijzonder een sterke correlatie waar te nemen tussen het bbp per hoofd van de bevolking en het gedeelte van de beroepsbevolking dat werkzaam is in de bestudeerde sectoren.

Een duidelijk verband dat werd verwacht is het negatieve verband tussen de belastingadviessector en het statutaire belastingtarief op royalty's. Een ander (positief) verband dat ook verwacht werd is het verband tussen 'Royalty's 0%' en 'Tax'. De correlatiewaarde tussen beide factoren is 0,061. Er is tussen deze factoren dus geen verband aanwezig. Andere noemenswaardige verbanden die werden verwacht, waren de verbanden tussen de 'Total number of treaties' en de verschillende sectoren. Deze factoren zijn, gelet op de correlatiewaarden, niet met elkaar gecorreleerd.

## 4.3. Regressieanalyse

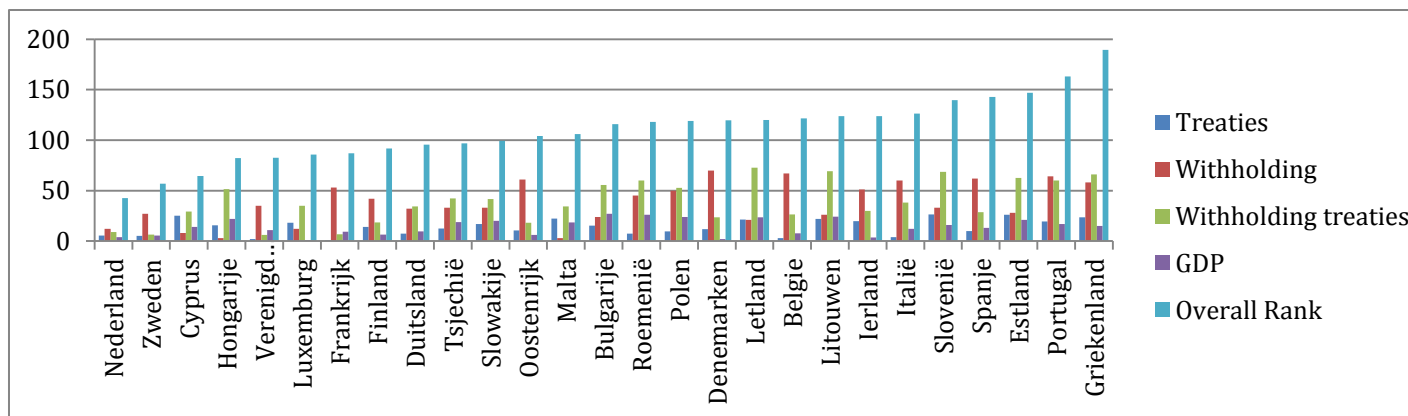
### 4.3.1. Inleiding

In de vorige paragraaf is de mate van lineaire associatie tussen de verschillende sectoren en de factoren behandeld. In deze paragraaf zal aandacht worden besteed aan het regressievraagstuk. In paragraaf 4.3.2. zal worden bekeken welke factoren (x-variabelen) significant gerelateerd zijn aan het aantal mensen dat werkzaam is in de belastingadviessector (y-variabele). In paragraaf 4.3.3. zal hetzelfde worden gedaan voor de juridische- & accountancy sector en de juridische sector. Bij de regressie wordt er vanuit gegaan dat de data normaal is verdeeld.

Om een juiste regressie te kunnen maken is van de in hoofdstuk 2 behandelde factoren van fiscaal beleid een ranking samengesteld. Voor elk land is bekeken of het land hoog of laag scoort ten opzichte van de andere landen. Hoe hoger het land staat op de ranglijst, des te hoger de ranking. Hierbij staat de 1 voor de hoogste ranking en staat 27 voor de laagste ranking. Vervolgens is het gemiddelde genomen van de rankings over de verschillende jaren en de rankings van de verschillende variabelen die een gezamenlijke factor beschrijven. Elke variabele krijgt eenzelfde gewicht bij het bepalen van dit gemiddelde. Uit de data zijn zodoende vijf variabelen herleid.

De eerste variabele is de 'Withholding' (de bronheffing). Deze variabele bestaat uit de optelsom van de rankings van de drie bronheffingen. De tweede variabele is de 'Withholding Treaties'. Deze variabele bestaat uit een optelsom van de rankings van het aantal keer dat 0% voorkomt als belastingtarief voor de bronheffingen in het verdragennetwerk. Hoe vaker de 0% voorkomt des te hoger de ranking. De derde variabele is de 'treaties'. Deze variabele bestaat uit het aantal verdragen dat een land heeft afgesloten. Hoe omvangrijker het verdragennetwerk, des te hoger de ranking. De vierde variabele is de overall ranking. Deze ranking is de optelsom van de rankings van de variabelen die zijn genoemd in hoofdstuk 2. Het gaat hierbij om de deelnemingsvrijstelling, het verdragennetwerk, de bronheffingen, de bronheffingen zoals deze voorkomen in de verdragen en het vpb-tarief. De laatste variabele is het gdp per capita. Hoe hoger het gdp per capita, des te hoger de ranking. Het gdp per capita is gebruikt omdat uit tabel 5 duidelijk werd dat deze is gecorreleerd met de werkgelegenheid. Daarnaast kan deze variabele ook gecorreleerd zijn aan de rankings. Er wordt dus gecorrigeerd voor bbp per hoofd van de bevolking.

**Grafiek 18:** De rankings van de verschillende landen gesorteerd naar overall ranking.



In grafiek 18 zijn de Europese lidstaten gesorteerd naar de overall ranking. In deze grafiek is te zien dat Nederland heel goed scoort. Dit betekent dat Nederland het beste fiscaal beleid heeft van de Europese Unie, als wordt gekeken naar alle factoren die in hoofdstuk 2 zijn onderkent.

In paragraaf 4.3.2. en paragraaf 4.3.3. zal een standaard lineaire regressie worden toegepast (kleinste kwadraten methode) op de gemiddelde werkgelegenheid en de gemiddelde rankings.

#### 4.3.2. Analyse belastingadviessector

In deze paragraaf zullen de uitkomsten van een standaard lineaire regressie (kleinste kwadraten methode) op de gemiddelde werkgelegenheid in de belastingadviessector en de gemiddelde rankings ter sprake komen.

**Tabel 6:** regressie met betrekking tot de gemiddelde werkgelegenheid in de belastingadviessector en de gemiddelde rankings.

Dependent variable: taks			
	Model 1	Model 2	Model 3
CONSTANT	2.316*** <sup>a</sup>	2.160***	2.234***
	0.386	0.361	0.533
WITHHOLDING	-0.019***	-0.020***	-0.031**
	0.006	0.006	0.014
WITHHOLDING TREATIES		0.020**	0.023
		0.009	0.015
TREATIES			-0.029
			0.028
OVERALL RANK			0.007
			0.011
GDP per capita	-0.051***	-0.093***	-0.104***
	0.016	0.023	0.027
R-Square	0.390	0.508	0.533
N	26	26	26

<sup>a</sup> Het eerste getal is de coëfficiënt, het getal daaronder de standaardfout van de coëfficiënt. De sterren geven het significantieniveau aan: \*\*\* staat voor 1% significantieniveau, \*\* voor 5% en \* voor 10%.

In model 1 ontstaat een significante relatie tussen de statutaire bronheffingen en het aantal mensen dat werkzaam is in de belastingadviessector. De coëfficiënt heeft een waarde van -0.019.



Dit betekent dat het aantal mensen dat in de belastingadviessector werkt met 0.019 procentpunt van de beroepsbevolking stijgt, als de ranking met 1 daalt.

Wanneer de regressie wordt uitgebreid met 'withholding' en 'withholding treaties', hebben beide variabelen een significante invloed op de werkgelegenheid in de belastingadviessector (zie model 2). In tegenstelling tot de 'withholding', heeft de 'withholding treaties' een positief effect op de werkgelegenheid. Wanneer de ranking met 1 stijgt, dan stijgt het aantal mensen in de belastingadviessector met 0.02 procentpunt van de beroepsbevolking. Dit verband werd van te voren niet verwacht. De verwachting was namelijk dat er sprake zou zijn van een negatieve invloed. Uit de regressie volgt dus dat hoe meer 0%-tarieven voorkomen in belastingverdragen, des te kleiner het percentage van de beroepsbevolking dat in de belastingadviessector werkt.

Wanneer alle variabelen in het model worden gestopt (zie model 3) heeft slechts de bronheffing een significante invloed op de werkgelegenheid in de belastingadviessector. De coëfficiënt van de 'withholding' is in dit model verdubbeld ten opzichte van model 1.

Het gdp per capita heeft in elk model een significante negatieve invloed op de werkgelegenheid in de belastingadviessector. Dus hoe lager de ranking, des te meer mensen werkzaam zijn in de belastingadviessector. Met andere woorden: des te hoger het gdp per capita, des te groter het aandeel van de beroepsbevolking dat werkzaam is in de belastingadviessector.

De R-Square ( $R^2$ ) is in alle drie de modellen ver van 1 verwijderd. Aangezien de  $R^2$  informatie geeft over de mate waarin een model de werkelijke data benadert kan worden gesteld dat er nog andere variabelen zijn die ook invloed hebben op de werkgelegenheid in de sectoren.

#### 4.3.3. Analyse juridische en juridische & accountancy sector

In deze paragraaf zal worden gekeken naar de uitkomsten van een standaard lineaire regressie (kleinste kwadraten methode) op de gemiddelde werkgelegenheid in de juridische sector en de juridische & accountancy sector en de gemiddelde rankings. In tabel 7 zijn twee regressiemodellen weergegeven voor zowel de juridische sector als de juridische & accountancy sector.

**Tabel 7:** regressie met betrekking tot de gemiddelde werkgelegenheid in de juridische en de juridische- & accountancy sector en de gemiddelde rankings.

	Legal	Legal	Legal &	Legal &
--	-------	-------	---------	---------

			accounting	accounting
Dependent variable: legal	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
CONSTANT	0,750*** <sup>a</sup>	0,546**	2.666.675* **	2.835.096***
	0,148	0,198	0,485	0,692
WITHHOLDING	-0,000	-0,011**	-0,016*	-0,012
	0,002	0,005	0,008	0,014
WITHHOLDING TREATIES	0,000	-0,006	0,024*	0,029
	0,004	0,005	0,012	0,019
TREATIES		-0,013		
		0,010		
OVERALL RANK		0,010**		-0,005
		0,004		0,013
GDP per capita	-0,020**	-0,023**	-0,121***	-0,122***
	0,010	0,010	0,001	0,032
R-Square	0,320	0,471	0,447	0,450
N	26	26	26	26

<sup>a</sup> Het eerste getal is de coëfficiënt, het getal daaronder de standaardfout van de coëfficiënt. De sterren geven het significantieniveau aan: \*\*\* staat voor 1% significantieniveau, \*\* voor 5% en \* voor 10%.

### Juridische sector

In model 1 is slechts significantie weggelegd voor de constante. Dit model is echter niet betrouwbaar. Model 1 heeft namelijk een  $R^2$  met de zeer lage waarde van 0,3204. Dit stelt dat 32,04% van de variatie in de werkgelegenheid kan worden verklaard door de factoren. Wanneer de regressie wordt uitgebreid dan is de 'withholding', de overall rank en het gdp per capita significant. De 'withholding' heeft een negatief effect op de werkgelegenheid in deze sector. Dit betekent dat wanneer de ranking met 1 stijgt, dat het aantal mensen dat in deze sector werkt met 0,011% procentpunt daalt.

Wat opvalt aan de overall ranking is dat deze een positief significant verband heeft. Hoe hoger de ranking, des te hoger het aantal mensen dat werkzaam is in de juridische sector. Met andere woorden: hoe negatiever het fiscaal beleid, des te hoger het aandeel van de beroepsbevolking dat werkzaam is in de juridische sector. Dit positieve effect werd niet verwacht.

Het gdp per capita laat hier een negatief effect zien. Dit effect is kleiner, maar heeft hetzelfde gevolg als op de belastingadviessector.

### Juridische- & accountancy sector

In model 4 zijn slechts de constante en het 'gdp per capita' significant. In model 3 zijn de 'withholding' en de 'withholding treaties' wel significant. De 'withholding' heeft een negatief significant effect op het gedeelte van de beroepsbevolking dat werkzaam is in de juridische- en accountancy sector. Dit negatief effect werd ook geconstateerd bij de belastingadviessector en de juridische sector. Dit betekent, net als bij de andere twee sectoren, dat een daling van de ranking met 1 resulteert in een stijging van het aantal mensen in de belastingadviessector met 0,012 procentpunt van de beroepsbevolking.

#### 4.4. Conclusie

In dit hoofdstuk stond de volgende deelvraag centraal:

##### ***Is er een statistisch verband tussen het fiscaal beleid en de werkgelegenheid?***

In dit hoofdstuk zijn twee methoden gebruikt om te achterhalen of dit statistisch verband aanwezig is. Eerst kwam de correlatie voorbij. Hier werd duidelijk dat slechts bij enkele factoren kan worden gesproken van een verband met de werkgelegenheid.

Vervolgens werd de regressie vergelijking behandeld. Om te bekijken of er sprake is van een significante relatie is gebruik gemaakt van een standaard lineaire regressie (kleinste kwadraten methode). Alvorens gebruik te maken van de lineaire regressie, is de data met betrekking tot de factoren van fiscaal beleid op een andere manier gepresenteerd. Hierbij is gebruik gemaakt van rankings. Voor elk land is bekeken wat de grootte is van een bepaalde factor. Hoe gunstiger de factor des te hoger de ranking. Hieruit is een vijftal variabelen gedestilleerd, te weten: 'withholding', 'withholding treaties', 'treaties', 'overall rank' en 'gdp per capita'.

Voor wat betreft de belastingadviessector was duidelijk dat de 'withholding' en de 'withholding treaties' (model 2) een significant effect hebben op de werkgelegenheid in deze sector. Voor wat betreft de juridische sector zijn de 'withholding' en de 'overall-rank' (het fiscaal beleid in haar geheel) significant. Bij de juridische- & accountancy sector is nauwelijks sprake van een significante relatie.

Al met al kan dus geconcludeerd worden dat met name de statutaire bronheffingen een significante invloed hebben op de werkgelegenheid in de belastingadviessector en de juridische sector. Dit verband is negatief. Dus hoe lager de bronheffing, des te hoger het gedeelte van de beroepsbevolking dat werkzaam is in de fiscale sector.

## Hoofdstuk 5 - Conclusie

### 5.1. Inleiding

In dit onderzoek heb ik getracht een verband te vinden tussen de bestudeerde factoren van fiscaal beleid en de werkgelegenheid in een drietal sectoren. In paragraaf 5.3. zal antwoord worden gegeven op de probleemstelling. Alvorens dit antwoord zal worden geformuleerd volgt in paragraaf 5.2. een samenvatting van de bevindingen die in voorgaande hoofdstukken voorbij zijn gekomen.

### 5.2. Samenvatting

#### 5.2.1. Fiscaal beleid

In hoofdstuk 2 is getracht te destilleren welke meetbare factoren van fiscaal invloed hebben op de internationale belastingontwijking. Aan de hand van de deelvraag: *“Welke meetbare kenmerken van fiscaal beleid zijn gerelateerd aan internationale belastingontwijking?”* zijn de volgende vier factoren waargenomen: het vpb-tarief, het verdragennetwerk, de deelnemingsvrijstelling en de bronheffingen.

Voor elke factor kwam naar voor op welke manier die factor een bijdrage levert aan het ontwijken van belastingheffing. Het verdragennetwerk heeft als doel om internationale handel te stimuleren. Het voorkomen van dubbele belasting is de belangrijkste reden om deze verdragen af te sluiten. Verder kwam naar voren dat bedrijven het verschil tussen verdragen gebruiken om onder het meest gunstige regime te vallen. De deelnemingsvrijstelling is in het leven geroepen op grond van het ne bis in idem-beginsel. Op deze manier wordt economische dubbele belasting tegengegaan. Bij de bronheffing is onderscheid gemaakt tussen dividendbelasting, belasting op interest en belasting op royalty's. Zowel de tarieven in de verdragen als de binnenlandse tarieven zijn hierbij van belang.

#### 5.2.2. Werkgelegenheid

In dit hoofdstuk zijn drie sectoren die actief zijn in de internationale belastingontwijking bestudeerd. Deze drie sectoren waren de juridische sector, de juridische- & accountancy sector en de belastingadviessector. Om deze sectoren in de verschillende Europese lidstaten te kunnen vergelijken, zijn ze gecorrigeerd voor de beroepsbevolking. In dit hoofdstuk stond de volgende deelvraag centraal: *Hoe groot is de sector die zich bezig houdt met internationale belastingontwijking in de verschillende Europese lidstaten?*

In de periode van 2008 t/m 2010 bedroeg de belastingadviessector in de verschillende Europese lidstaten tussen de 0,2% en de 4,6% van de beroepsbevolking. In dezelfde periode bedroeg de juridische sector in de verschillende Europese lidstaten tussen de 0,00% en 1,02%. De spreiding is in deze sector een stuk kleiner dan in de belastingadviessector. De juridische- & accountancy sector voorzag in de periode van 2008 t/m 2010 in de verschillende Europese lidstaten tussen de 0,00% en de 5,43% van de beroepsbevolking van werk.

### 5.2.3. Analyse

In dit hoofdstuk stond de volgende deelvraag centraal: *Is er een statistisch verband tussen het fiscaal beleid en de werkgelegenheid?* Er zijn twee methoden gebruikt om te verband te achterhalen.

Vervolgens werd aan de hand van een standaard lineaire regressie (kleinste kwadraten methode) bekeken of er een significante relatie is tussen de factoren van fiscaal beleid en de bestudeerde sectoren. Uit de eerste regressie (tabel 6) is opgemaakt dat de bronheffingen ('withholding') en de bronheffingen in de verdragen ('withholding treaties') een significante invloed hebben op het gedeelte van de beroepsbevolking dat werkzaam is in deze sector. Uit de tweede regressie (tabel 7) bleek dat de bronheffingen en het fiscaal beleid als geheel (de overall rank) een significant effect hebben op het gedeelte van de beroepsbevolking dat werkzaam is in de juridische sector. Bij de juridische- en accountancy sector is slechts een zwak significant verband waargenomen. Deze significantie zag op de bronheffingen en de bronheffingen uit verdragen.

### 5.3. Antwoord probleemstelling

In deze scriptie heeft de volgende probleemstelling centraal gestaan:

***Is er een verband tussen het fiscaal beleid en het aantal mensen dat werkzaam is in de juridische-, accountancy- en fiscale sector?***

Alvorens antwoord wordt gegeven op de onderzoeksvraag dient een aantal dingen te worden onderkend. Ten eerste is het belangrijk om te benadrukken dat de factoren van fiscaal beleid op een andere manier hun invloed hebben op de werkgelegenheid in een bepaalde sector. Het is dus belangrijk om elke sector apart te bekijken. Zo heeft een bepaalde factor een sterker verband dan een andere factor. Ten tweede is het belangrijk om het fiscaal beleid te definiëren in verschillende factoren. In hoofdstuk 4 werd duidelijk dat het fiscaal beleid an sich (de overall ranking) geen significante invloed heeft op de werkgelegenheid. Tegelijkertijd hadden de bronheffingen wel een significante invloed op het aantal mensen dat werkzaam is in de verschillende sectoren.

Rekening houdend met het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat er geen verband is tussen het fiscaal beleid in haar geheel en de bestudeerde sectoren. Wel is er een significant verband aangetroffen tussen de statutaire bronheffingen en de bronheffingstarieven in de belastingverdragen en de juridische en belastingadviessector.

## Literatuurlijst

### Boeken

#### **Bouwman 2012**

J.N. Bouwman, *Wegwijs in de Vennootschapsbelasting*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2012.

#### **De Graaf, Kavelaars en Stevens 2012**

A.C.G.A.C. de Graaf, P. Kavelaars en A.J.A. Stevens, *Internationaal belastingrecht, Fiscale studiereeks*, Deventer: Kluwer 2012.

### Rapporten

#### **Eurostat 2013**

Taxation trends in the European Union 2013: data for the EU member states, Iceland and Norway, Eurostat 2013.

#### **Garretsen en Peeters 2006**

H. Garretsen en J. Peeters, 'Capital Mobility, Agglomeration and Corporate Tax Rates: Is the Race to the Bottom for Real?', CESifo Economic Studies 2006.

#### **Kerste, Baarsma, Weda, Rosenboom, Rougoor en Risseeuw 2013**

M. Kerste, B. Baarsma, J. Weda, N. Rosenboom, W. Rougoor, P. Risseeuw, 'Uit de schaduw van het bankwezen', SEO Economisch Onderzoek 2013.

#### **Van Dijk, Weyzig en Murphy 2012**

M. van Dijk, F. Weyzig en R. Murphy, 'The Netherlands: A Tax Haven?', SOMO 2006.

### Artikelen

#### **De Graaf 2013**

A.C.G.A.C. de Graaf, 'Excessieve gedragingen en internationaal fiscaal beleid', NDFR 2013-44.

#### **Devereux 1999**

M.P. Devereux, 'Prospects for co-ordination of corporate taxation and the taxation of interest income in the EU: a comment' Fiscal Studies, 1999-20.

#### **Dharmapala 2008**

D. Dharmapala, 'What problems and opportunities are created by tax havens?', Oxford Review of Economic Policy, 2008-24-4.

**Evers, De Graaf, Stevens 2011**

M. Evers, A.C.G.A.C. de Graaf, A.J.A. Stevens, 'Zembla-uitzending 'Nederland belastingparadijs' nader beschouwd', MBB 2011/02.

**Meussen 2013**

G.T.K. Meussen, 'Fiscale ethiek in opmars', NTFR 2013-210.

**Parikh, Jain en Spahr 2011**

B. R. Parikh, P. Jain en R. W. Spahr, 'The Impact of Double Taxation Treaties on Cross Border Equity Flows, Valuations and Cost of Capital, Department of Finance, Insurance and Real Estate', Fogelman College of Business and Economics University of Memphis, Memphis, 8-3-2011.

**Databases**

Eurostat:	Statistics Database
IBFD:	Country Analysis
OESO:	Tax database, tax treaties
The World Bank:	Country Database
UNCTAD:	Country-specific Lists of Double Taxation Treaties

**Kamerstukken**

MvT, Kamerstukken II 2004/05, 29 767, nr. 3.

MvA, Kamerstukken I 1996/97, 24 696, nr. 52b.

Verslag Tweede Kamer, 23 januari 2013 (debat over belastingverdragen).

**Krantartikelen**

**Duhigg en D. Kocieniewski 2012**

Duhigg en D. Kocieniewski, 'How Apple sidesteps billions in taxes', The New York Times 28-04-2012.

**Mulder en Eikelenboom 2013**

T. Mulder en S. Eikelenboom, 'Oeso bezorgd over taks-erosie', Financiële dagblad 13-02-2013.

**De Groot en Eikelenboom 2013**

G. de Groot en S. Eikelenboom, 'De Nederlandse Staat verdient een stuk minder aan brievenbusfirma's dan SEO Economisch Onderzoek vorige week in een rapport stelde', Financieel Dagblad 22-06-13.

**Internetsites**

<http://www.vims.nl/>